

Universitetet i Bergen

Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier

NOLISP350

Mastergradsoppgave i nordisk språk og litteratur

Våren 2022

Bakeri, hykleri, broderi

En korpusstudie av avledete substantiv på *-eri*

Kjersti Evysdatter Helle

Forord

I mitt forord vil jeg takke flere.

Først og fremst vil jeg takke min veileder Torodd Kinn for støtte og hjelpen igjennom studiet, for å introdusere meg til avledningssuffikset mitt og den ekstra hjelpen for å komme igjennom studiet i pandemiårene.

Videre vil jeg takke mine foreldre for støtte igjennom studiet.

Sist vil jeg takke min veileder på bacheloroppgaven Thorsteinn Gudmundur Indridason for å introdusere meg for temaet.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1 Formål, forskningsspørsmål og metode	1
1.2 Oppgavens oppbygning.....	2
1.3 Tidligere forskning.....	4
1.3.1 Ordbøkene	4
1.3.2 Artikler og grammatikker	5
1.3.2.1 Dansk.....	7
1.3.2.2. Svensk	8
1.3.2.3 Andre artikler	9
1.3.3 Oppsummering	10
1.3.3.1 Baser.....	10
1.3.3.1.1 Behandlinger av ord uten base og med suffikset <i>-i</i>	10
1.3.3.2 Betydninger	11
1.3.3.3. Produktivitet	11
1.3.3.4 Spørsmål.....	11
2. Teori.....	13
2.1 Avledninger.....	13
2.1.1 Avledning vs. sammensetning.....	14
2.1.2 Bøying vs. avledning:.....	15
2.1.3 Avledning vs. rotord.....	18
2.2 Produktivitet	18
2.3 Semantikk.....	20
2.4 Oppsummering	24
3. Metode.....	25
4. Deskriptiv statistikk.....	32
5. Resultater av morfologisk analyse	35
5.1 S-eri	37
5.1.1 V-eri som alternativ til S-eri.....	38
5.1.2 S-i som alternativ til S-eri.....	39
5.1.3 V-i som alternativ til S-eri.....	41
5.1.4 X-eri som alternativ til S-eri.....	41
5.2 V-eri	42
5.2.1 S-i som alternativ til V-eri.....	43
5.2.2 S-eri som alternativ til V-eri.....	45
5.2.3 X-eri som alternativ til V-eri	46
5.3 X-eri:	46

5.3.1 S-eri som alternativ til X-eri.....	47
5.4 S-i:	48
5.4.1 X-i som alternativ til S-i.....	50
5.4.1.1 -makeri.....	50
5.4.1.2 -gjengeri.....	52
5.4.2 V-eri som alternativ til S-i.....	53
5.4.3 V-i og S-eri som alternativ til S-i	54
5.5 V-i.....	54
5.5.1 V-eri som alternativ til V-i	55
5.6 Oppsummering	57
6. Resultater av semantisk analyse	58
6.1 Oppførsel.....	59
6.1.1 -gjengeri.....	61
6.2 Virksomhet	62
6.2.1 Bedrift.....	62
6.2.1.1 Anlegg og verksted.....	63
6.2.1.2 Fabrikk.....	64
6.2.1.3 Butikk	64
6.2.1.4 Spisested.....	65
6.2.2 Organisasjon.....	66
6.2.3 Yrke.....	67
6.2.4 Sted.....	67
6.2.5 Arbeid.....	67
6.2.6 -makeri.....	68
6.3 Andre betydninger.....	69
6.3.1 Gjenstander og ting	69
6.3.2 Et par rare danninger	71
6.4 Oppsummering	72
7. Avsluttende diskusjon	73
7.1 Stemmer basentypene overens med litteraturen?	73
7.2 Finner jeg de samme avledningsbetydningene?	73
7.3 Er det mer enn ett suffiks?.....	75
7.3.1 -makeri og -gjengeri	76
7.4 Produktivitet	76
Ordbøker.....	77
Litteraturliste	78
Korpus	80

Vedlegg	81
S-eri	81
V-eri	84
X-eri	89
S-i	90
V-i.....	96
Sammendrag.....	97
Summary	99

1. Innledning

Det er flere måter man kan danne nye ord på i norsk. En av dem er med avledningsaffiks. I denne oppgaven skal jeg se på hvordan vi danner ord med avledningssuffikset *-eri* i norsk. Ifølge litteraturen er avledningssuffikset *-eri* produktivt, og avledningene beskriver for det meste virksomheter og oppførsler. Avledninger som *bakeri*, *parfymeri* og *spinneri* viser til virksomheter, og avledninger som *dusteri*, *føleri* og *fomleri* viser til oppførsler. I noen tilfeller som *maleri* betegner ordet gjenstander.

Det virker som all den grammatiske litteraturen er enig i at *-eri* er et produktivt avledningssuffiks. Men det ser ikke ut som om det er gjort større studier om suffikset. De fleste av fremstillingene jeg har funnet om avledningssuffikset, er enige om hovedbetydningene suffikset gir og hvilke basetyper man henger suffikset på. Men en ting som ikke blir nevnt like ofte, er at noen av avledningene ikke har en base i norsk i en del tilfeller. Dette er ord som *galleri*, *batteri*, *meieri* og *hysteri*. Man kan ikke analysere dem i norsk, da de ikke har noen base i norsk. Litteraturen er enige om at vi har avledningssuffikset fra tysk, og at det stammer fra latin og gresk. Men framstillingene reflekterer sjelden at man har sett nærmere på oppbygningen.

De fleste *eri*-avledningene kan analyseres i norsk, men det er en god del som ikke kan det. Disse nevnes gjerne som *eri*-avledninger, men man har gjerne ikke sett på om de har en base i norsk. Det er som sagt, flere av de mer frekvent brukte av dem som ikke har en norsk base (f.eks. *batteri*, *hysteri*, *lotteri*, *meieri* og *galleri*). I tillegg til dette er det de færreste som nevner at en del av avledningene ikke har den oppbygningen man normalt forventer en avledning på *-eri* har. Norsk Referansegrammatikk (NRG) nevner ikke at f.eks. *broderi* er oppbygd *broder-i* (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 111). Selv i dansk og svensk er det varierende om dette blir nevnt.

1.1 Formål, forskningsspørsmål og metode

Formålet med denne studien er å undersøke nærmere og kartlegge hvordan vi bruker *-eri* til å danne nye avledninger i norsk. Stemmer det jeg finner overens med det jeg har funnet av tidligere forskning. Jeg har ekskludert de avledningene som ikke har en base i norsk, da disse ikke vil reflektere orddanningsprosessen i norsk. Hovedspørsmålene mine og formålet med oppgaven min er:

1. Hvilke basetyper har *eri*-avledninger?
 - a. Stemmer basetyperne overens med litteraturen?
 - b. Er basene enkle eller sammensatte?
 - c. Er det andre basetyper eller andre måter å danne ord med avledningssuffikset på?
2. Hvilken betydning legger avledningssuffikset til basen?
 - a. Er denne betydningen forutsigbar?
 - b. Er det en sammenheng mellom base og betydning?
3. Litteraturen sier at avledningssuffikset er produktivt. Stemmer dette?
 - a. Er noen av basetyperne mer produktive enn andre?

For å svare på disse spørsmålene vil jeg undersøke den faktiske språkbruken i et korpus. For å finne betydningen og forsikre meg om at jeg har med en *eri*-avledning å gjøre, må jeg se på konteksten avledningen står i. Dette vil finne og eliminere en god del «feil». Med dette mener jeg treff som ikke er relevante for meg av forskjellige grunner. Dette kan være egennavn, skrivefeil eller ord jeg ikke kan analysere. Jeg vil deretter kategorisere avledningene etter base og etter betydning. Den morfologiske analysen vil se på hva basetyperne er, og hvordan avledningene ellers er oppbygd. Den semantiske analysen vil se på betydningen avledningssuffikset gir basen. Dette vil få frem om de morfologiske kategoriene overlapper med de semantiske i større eller mindre grad.

1.2 Oppgavens oppbygning

Tredje del av kapittel 1 vil omhandle den tidligere forskningen jeg har funnet om avledningssuffikset *-eri*, og videre spørsmål jeg har til dette.

Kapittel 2 er delt inn i tre deler som behandler relevant teori om avledninger, semantikk og produktivitet. Om avledninger går jeg igjennom hva en avledning er, og enkelte problemer man har med å definere dem i litteraturen. Hvordan skiller vi dem fra sammensetninger, bøyinger og røtter. Semantikk er relevant for oppgaven min, da det å finne betydningen til avledningssuffikset er en del av oppgaven. Det er også relevant da betydningen av avledningen i flere tilfeller bestemte hva basen var. Dette går jeg mer inn på i kapittel 3 og 5.

Produktivitet er ikke det viktigste begrepet for meg. Men som man kan se i 1.3 blir *-eri* ansett som et produktivt avledningssuffiks. Det er dermed relevant å se om dette stemmer overens med det jeg finner i materialet mitt.

Kapittel 3 går igjennom metoden jeg benyttet i analysen. Her går jeg inn på hvordan jeg søkte i korpus, hvordan jeg avgrenset søket, og hvordan jeg gjennomgikk resultatet jeg fikk. Da avledningssuffikset *-eri* ikke er like lett å analysere, var det en god del sortering som måtte gjøres. Det tok en god del sortering før jeg fikk det resultatet jeg presenterer i kapittel 5.

Kapittel 4 er deskriptiv statistikk. Her trekker jeg fram hvor mange leksem jeg begynte med, hvor mange endte jeg opp med. Jeg beskriver også hvorfor noen leksem ikke kom med i analysen. Dette var gjerne noen av de mest frekvente leksemene.

Kapittel 5 går igjennom den morfologiske analysen. Her presenterer jeg de fem forskjellige avledningsmønstrene jeg har delt dem inn i:

- S-eri: substantivbase + *-eri*, *hønseri* (*høns* + *-eri*).
- V-eri: verbbase + *-eri*, *renseri* (*rense* + *-eri*).
- X-eri: base som verken var verb eller substantiv + *-eri*, *galanteri* (*galant* + *-eri*).
- S-i: substantivbase + *-i*, *kunstneri* (*kunstner* + *-i*).
- V-i: verbbase + *-i*, *raffineri* (*raffinere* + *-i*).

Jeg viser også problemet med å bestemme hva basen er. Dette var ikke alltid like lett, da det i noen tilfeller var flere forskjellige mulige baser.

Kapittel 6 er den semantiske analysen. Denne analysen er delt inn i de to hovedgruppene 'virksomheter' (f.eks. *blander*) og 'oppførsler' (f.eks. *snobber*), i tillegg til en tredje som er 'gjenstander' (f.eks. *maler*). Jeg ser også på problemene med å dele dem inn i disse kategoriene, og hvordan dette ikke alltid er mulig.

Kapittel 7 er den avsluttende diskusjonen. Her oppsummerer jeg analysene og ser på resultatene av dem.

1.3 Tidligere forskning

Det er ikke veldig mye tidligere forskning på suffikset *-eri*. Men man har ordboksartikler, beskrivelser i forskjellige grammatikker og bøker om orddanning. Suffikset har også blitt nevnt i enkelte artikler.

1.3.1 Ordbøkene

Bokmålsordboka (under *-eri*) på nettet sin artikkel definerer *-eri* som et suffiks som lager intetkjønnssubstantiv som vi har fra lavtysk *-erie*. Det blir også opplyst at suffikset opprinnelig er en sammensmelting av gresk *-ia* og latin *-arius*. Betydningen til suffikset har Bokmålsordboka delt inn i tre:

- Suffikset lager substantiv med verbbaser, som i *frieri*.
- Suffikset lager substantiv med verb- og substantivbaser med nedsettende betegnelse for virksomheter, som i *føleri*, *pedanteri*, *sløseri* og *tyveri*.
- Suffikset lager substantiv med verb- og substantivbaser som betegner et sted for en virksomhet, som i *bakeri*, *garveri* og *meieri*.

Dette er en kortere artikkel som gir den viktigste informasjonen om suffikset, men Det Norske Akademis Ordbok (NAOB.no, under *-eri*) gir utfyllende informasjon. Den generelle informasjonen om hvilke ord suffikset danner, og de etymologiske detaljene er mer eller mindre de samme, men denne ordboken deler inn betydningene mer etter ordklassen til basen og deretter betydning. Dette er altså en oversiktlig gjennomgang av suffikset.

Når basen er et verb:

- Verbalsubstantiver, tilsvarende *-ing*, med ofte nedsettende betydning (*sløseri*, *føleri*, *skaperi*).
- Resultater av en bestemt virksomhet som ofte er negativt ladd (*skriveri*, *rimeri*).
- Fellesbetegnelser for noe som er gjenstand for en spesiell handling (*slikkeri*).
- Et sted hvor faglig arbeid foregår, som verksted og fabrikk (*bakeri*, *bryggeri*, *fryseri*, *høvleri*, *slakteri*, *trykkeri*, *vaskeri*).

Når basen er et substantiv:

- Nedsettende virksomhet, oppførsel eller forhold av en bestemt type eller egenart (*avguder*, *lutheri*, *pedanteri*, *prøyseri*).

- Virksomheter som har å gjøre med avl og anleggene som hører til dette (*hønseri, stutteri*).
- Fellesbetegnelser for ting (*godteri, fyrverkeri*).

Den siste basetyperen blir ikke nevnt i Bokmålsordboka, men NAOB nevner også at adjektiv kan være baser for *-eri*, og betegner virksomhet eller oppførsel av en bestemt type (f.eks. *galanteri*).

En tredje og eldre ordbok (Norsk ordbok bind 2, under *-eri*) sier mye av det samme som Bokmålsordboka og NAOB nevner. Men den nevner også at man finner suffikset mest i låneord. Da dette er en eldre ordbok, er det nok ikke lenger tilfelle at man finner suffikset mest i låneord, da vi har en god del nydannelser med suffikset.

Selv om alle disse definisjonene er veldig like, er det noe som ingen av dem nevner. Ingen av dem skiller mellom låneord, fremmedord og norske ord med suffikset *-eri*. Alt blir behandlet sammen uten å se på om det er snakk om en avledning i norsk eller et innlånt ord. Det skilles ikke mellom ord uten base i norsk (f.eks. *meieri*) eller ord der suffikset bare er *-i* (f.eks. *lutheri* i NAOB).

Jeg har ikke funnet noen artikkel i en svensk ordbok om *-eri*, men jeg fant en i Den Danske Ordbog (DDO). Som i norsk får dansk også dette suffikset fra lavtysk *-erie*, basene er verb, substantiv og adjektiv, og *-eri* kan være synonymt med suffikset *-ing*. Det betegner noe (ofte negativt) som er et resultat av en aktivitet (*drikkeri, svineri*), en ting som er et resultat av en aktivitet (*maleri*), eller en butikk, verksted eller avdeling hvor en aktivitet finner sted (DDO, under *-eri*).

1.3.2 Artikler og grammatikker

Det er flere framstillinger av *-eri* i forskjellige grammatikker og andre bøker som behandler orddanning. Av disse er det nok *Norsk referansegrammatikk* (NRG) (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 111) som har flest eksempler. Denne tar først for seg hva basetyperne, er og deretter betydningene. Basetyperne gjenspeiler en del av hva ordbøkene over nevner. Dvs.

basen kan være verb (*trykkeri, vaskeri*), substantiv (*forræderi, tyveri*) eller adjektiv (*småtteri*). Men grammatikken nevner også at man kan finne suffikset der man har fraser som «base», som i *dyreplageri*¹, og at noen av dem mangler base i norsk (*batteri, galleri og meieri*).

Betydningene NRG nevner, er:

- Et sted en aktivitet blir utført (*bryggeri, gartneri, gjestgiveri, meieri, parfymeri, renseri og vaskeri*).
- En tvilsom aktivitet, eller en nedsettende vurdering av denne (*bedrageri, fiksfaseri, forræderi, føleri, griseri, jåleri, skriveri, sløseri, snobberi, svermeri og tyveri*).
- Det er noen nøytrale beskrivelser av aktiviteter (*fiskeri, frieri og kåseri*).
- Resultat av en aktivitet (*broderi og maleri*).

NRG mener *-eri* er produktivt, da vi får nye ord av denne typen. *Kondomeri, spiseri* (om steder) og *kjendiseri, rattfylleri* (om aktivitet) blir gitt på eksempler som er dannet etter krigen.²

Leira (1992, s. 128) mener også i boken *Ordlaging og ordelementer i norsk*, at suffikset er produktivt (mest i bokmål), men det nevnes flere eksempler enn i NRG. Det presiseres at etter 1945 blir suffikset brukt til å danne nydannelser med nedsettende betydning (f.eks. *japperi, julegaveri, kjendiseri, misseri*), men også at det begynte å bli brukt til å danne nydannelser som beskriver et sted for en virksomhet igjen (f.eks. *drikkeri, hvileri, rørleggeri, spiseri, kondomeri*).

Leira påpeker at suffikset har flere betydninger. Som over nevnes handling eller tilstand (*flerkoneri, hykleri, raseri, tyveri*), arbeidsplass, virksomhet og verksted (*bakeri, meieri, spinneri, vaskeri*). Det nevnes også nedsettende betydninger (*griseri, svineri og skriveri*) og kollektive betydninger (*kavaleri, maskineri*).

Leira nevner ikke noen andre typer baser enn NRG eller ordbøkene, men det nevnes at *stutteri* ikke har noen tilknytning til et grunnord.

¹ *Dyreplageri* har jeg ikke tatt med for seg selv i mitt resultat. Grunnen til dette er at jeg mener dette er en sammensetning med *plageri*. Dette er et syn som NAOB deler.

² Dette er nok 2. verdenskrig man snakker om. Dette er ikke noe problem i dag, men før eller senere blir dette en litt upresis måte å definere et tidsrom.

Den siste framstillingen i norsk er Johannessen (1997, s. 139) sin i *Norsk morfologi*. Dette er en veldig kort framstilling, og den gir ikke noen annen informasjon enn de andre. Den bare forsterker den generelle oppfatningen av suffikset.

1.3.2.1 Dansk

Moderne dansk II (Hansen, 1967, s. 284f) beskriver suffikset *-eri* som et suffiks som brukes til å danne ord som betegner virksomheter av personbetegnelser, verb eller noe annet som har med virksomheter å gjøre. Det nevnes også at om substantivet ender på *-er*, vil avledningssuffikset kun være *-i*.

Det nevnes to hovedbetydninger av suffikset:

- En virksomhet som har med yrker eller noe faglig å gjøre, eller stedet hvor noe faglig utføres (*bageri, byggeri, farveri, trykkeri, maltgøteri, slagteri, gæstgiveri, gartneri, fjerrenseri, konditori, bødkeri, buntmageri, marketenderi, overformynderi, mølleri, hønseri, raffinaderi, dropskoger, kransebinderi*). Noen ganger er det en ikke faglig virksomhet (*frieri*), eller det er et resultat av en virksomhet (*broderi, maleri, skilderi, fyrværkeri*).
- En handling som kan være negativt ladd, eller er en mer konkret manifestasjonen av en handling. Det blir først og fremst til verb med nedsettende betydning (*griseri, frådseri, solderi, hekseri, hyklari, krukkeri, luskeri, prelleri, røver, smøleri, tiggeri, raseri, mundhuggeri, klynkeri, kissemisseri, eksamensterperi, koketteri, sejpineri*), men også til verb med nøytral betydning (*drikkeri, drømmeri, skriveri, jageri, digteri, skyderi, flytter, gnideri, hilseri, kysseri*).

Det nevnes også at suffikset er produktivt. Hansen tar her også med ord som slutter på *-ori* (f.eks. *konditori*). Disse har ikke jeg tatt med i min analyse, da jeg ikke ser på de som avledninger med *-eri*.

Ord for ord for ord (Jørgensen, 2018, s. 279) behandler *-eri* under avledninger med romansk bakgrunn. Det står ikke mye, men det konstateres at det danner abstrakte substantiv som ofte får konkret betydning. De abstrakte betydningene er ord som *fiskeri* 'det at fiske', *bedrageri* 'det at bedrage', mens de mer konkrete betydningene er ord som *maleri, mejeri, gæstgiveri*.

Ordene kan være innlånte (*batteri, infanteri*), men en god del er dannet av personbetegnende baser med suffikset *-er* (*bageri* av *bager*, *røveri* av *røver*, *sværmeri* av *sværmer*). En del av de abstrakte *eri*-ordene har en nedsettende betydning som gjerne sikter til en gjentakende handling (*digteri* (i motsetning til *digting*), *lapperi* (i motsetning til *lapning*), *fylderi* (om overdrevent inntak av alkohol)).

Elementær dansk grammatik (Diderichsen, 1957, s. 81) nevner mer om hvor suffikset kommer fra. Grammatikken mener *-eri* er sammensatt av *-er* og det romanske suffikset *-i*, og at det betegner virksomheter, gjerne noe faglig (*vaskeri, fiskeri, slagteri, maleri*), og at de ofte er nedsettende (*rimeri, skriveri, drikkeri, svineri*). Det er også noen baser som er fraser (*dagdriveri, glaspusteri, flerkoneri*).

1.3.2.2. Svensk

For svensk er det skrevet om *-eri* i *Svensk ordbildning* (Söderbergh, 1968, s. 90f.). Her konstateres det at suffikset ofte har en pejorativ³ betydning, der basene er vanlige verb, *a*-verb eller *era*-verb. I noen tilfeller finner man et korresponderende personbetegnede substantiv i tillegg til den verbale basen (*djureplågeri – djureplågare, trolleri - troll*).

Det påpekes at dette personordet ofte er en *are*-avledning (f.eks. *djureplågeri, tiggeri*). Söderbergh mener dette har sin etymologiske forklaring i at *eri*-dannelser utgår fra personord på mlat. *-arius*, som det abstraktdannede mlat. *-ia* legges til.

Det nevnes også at det sjeldent forekommer et korresponderende adjektiv, f.eks. *fromleri* (from), *koketteri* (kokett). I noen tilfeller er basen et substantiv (*kineseri, kätteri, pedanteri*). Söderbergh mener også at suffikset er produktivt i dagens svensk.

Söderbergh har et avsnitt som ser mer på den etymologiske og språkhistoriske siden av suffikset. Svensk fikk suffikset inn i språket i gammelsvensk tid igjennom mlt. låneord som *fiskeri, bedrageri* og *kätteri*. I italiensk har suffikset formen *-ería*, og i gammelfransk *-erie*. De lavtyske lånordene på *-eri* stabiliserte seg i svensk, men man fortsatte å låne ord med suffikset fra høytysk (f.eks. *rofferi, fromleri*) og direkte fra fransk (f.eks. *koketteri*).

³ Ord eller prefiks med nedsettende betydning.

Söderbergh (1968, s. 36) skriver mer om suffikset tidligere i boken, men det viktigste er allerede nevnt.

1.3.2.3 Andre artikler

Noen få artikler never *-eri*. En av dem er, «Unitary Base Hypothesis og norsk avledningss morfologi» av Hans-Olav Enger. Denne artikkelen handler mer om å prøve Aronoffs 'Unitary Base Hypothesis' (UBH). Denne hypotesen mener at avledninger dannes fra én basetype. Dvs. basene kommer bare fra en ordklasse. Enger ser på flere avledningssuffiks i norsk for å prøve denne hypotesen, og konkluderer med at det er noen avledningssuffiks i norsk som lager problemer for UBH.

Enger (2008, s. 204f.) baserer mesteparten av sin analyse på hva NRG sier om avledningene, men han trekker også fram eksempler fra korpus, der suffikset er brukt. Söderbergh blir også dratt inn for å konstatere at *eri*-avledninger er produktive i moderne svensk.

Enger (2008, s. 207f.) konkluderer med at *-eri* er blant de avledningssuffiksene i norsk som lager problemer for UBH.

Klaus Geyer (2018) sin artikkel «Hadetalens 'grammatik'» handler mer om hatefullt språk, og hvordan man kan se spor av dette i nettforum og sosiale medier. Som et resultat av dette er det et fokus på *eri*-avledninger som har personbetegnelser som baser. I likhet med Enger går han igjennom hva en autoritet sier som avledningssuffikset. I dette tilfellet er det Den Danske Ordbog (DDO) sin artikkel. Hva denne sier, har jeg nevnt over i 1.3.1. så dette skal ikke gjentas. Geyer nevner at de fleste *eri*-avledningene er dannet med verb som base, uavhengig av betydning, og at det er en del ord som ikke inneholder morfemet *-eri*. Dette er da ord som *batteri, deri/heri, beriberi, selleri, difteri, lingeri, hysteri* eller *periferi*.

De avledningene Geyer er mest interessert i her, er de som har substantiv som base. Han merker at når substantivet er base, stemmer betydningen som oftest overens med betydningsvarianten 1a (... *betegner en aktivitet som man tar avstand fra* (DDO, under *-eri*)).

Han har funnet eksempler som reflekterer dette i KorpusDK (*tyskeri, københavneri*), *jøderi* har han funnet på nettet, og på sosiale medier har han funnet *humanisteri* (Geyer, 2018, s.27f.). Alle disse eksemplene reflekterer hvor lett man kan bruke suffikset til å danne negativt ladede ord til å omtale personer og grupper.

Det står også litt om *-eri* i *Norsk språkhistorie I: Mønstre* (Enger & Conzett, 2016, s. 292). Her poengteres det at *-eri*, i tillegg til *-ing*, er «... det einaste verbalsubstantivsuffikset av omfang som er i bruk i notidsnorsk.». Som de andre over har nevnt, er suffikset opprinnelig romansk, men det nevnes også at man i dansk har funnet importord med *-eri* fra slutten av 1200-tallet. Disse betegnet ofte yrkesvirksomhet (f.eks. *fiskeri*). Det nevnes også at i mer hjemlige danninger kan man bruke alle de tre åpne ordklassene som base, og at avledninger som er verbalsubstantiv, ofte uttrykker negativ eller tvilsom aktivitet.

1.3.3 Oppsummering

1.3.3.1 Baser

I litteraturen er det stor enighet om hvilke basetyper *eri*-avledninger har. Det er enighet om at verb og substantiv er basetyper. Adjektiv er en tredje basetype som blir nevnt i flere av framstillingene (NAOB, DDO, NRG og Söderbergh), og Conzett sier man kan ha alle de tre åpne ordklassene som base. NRG og Diderichsen nevner også at fraser kan være baser. Dette er avledninger som *flerkoneri*.

1.3.3.1.1 Behandlinger av ord uten base og med suffikset *-i*

Mange av framstillingene skiller ikke mellom de avledningene som har eller ikke har base i norsk, svensk eller dansk. Leira nevner at *stutteri* ikke har base i norsk, NRG nevner noen ord mangler base i norsk (f.eks. *batteri*, *galleri* og *meieri*), og Jørgensen nevner at noen av ordene kan være innlånte.

Hansen og Diderichsen nevner suffikset *-i*. Disse er begge danske. Diderichsen nevner *-i* som et suffiks i forbindelse med hvor *-eri* kommer fra. Han mener at *-eri* er sammensatt av *-er* og det romanske suffikset *-i*. Dette skiller seg fra omtrent alle de andre framstillingene, da de mener suffikset er en sammensmelting av gresk *-ia* og latin *-arius*.

For meg er nok Hansen mer interessant da han observerer at når basen er et substantiv på *-er*, vil avledningssuffikset kun være *-i*. Dette er noe som jeg selv merket i løpet av analysen.

1.3.3.2 Betydninger

Når det gjelder betydningene til avledningssuffikset, er det flere forskjellige inndelinger, men det ser ut som det er en enighet i litteraturen om hva disse betydningene er. Man kan si det er to «hovedbetydninger»:

- En (ofte) nedsettende betydning som er en handling, virksomhet, oppførsel eller forhold av en bestemt type eller egenart, eller et resultat av virksomheten/oppførselen.
- Et sted hvor et faglig eller ikke faglig arbeid foregår (verksted, fabrikker og butikker) eller har å gjøre med avl og anlegg som tilhører dette.

Man har også betydninger som er fellesbetegnelser for en spesiell handling eller ting, nøytrale beskrivelser av aktiviteter (*fiskeri*) og resultat av aktiviteter (*maleri*).

Det er også tilfelle at selv om en del av litteraturen prøver å skille betydningene fra basetype til basetype, er det tilfelle at det er veldig liten forskjell mellom betydningene av avledningene med substantiv eller verb som base.

I tillegg til dette nevner flere av framstillingene (NAOB, DDO og Conzett) at *-eri* kan være synonymt eller erstatte en avledning med *-ing*.

1.3.3.3 Produktivitet

Når det gjelder produktivitet, er alle som nevner det, enige om at suffikset er produktivt. NRG, Söderbergh, Leira og Hansen sier alle at suffikset er produktivt. Mens Norsk Ordbok bind 2, Geyer og Enger alle nevner hvordan suffikset brukes i nydanninger. Men selv om ikke alle sier det eksplisitt, er det tydelig at det menes suffikset er produktivt.

1.3.3.4 Spørsmål

Mye av den tidligere forskningen gir et grunnlag for hva man kan forvente å finne i løpet av analysen. Stemmer basene jeg finner, overens med de litteraturen nevner? Finner jeg de samme avledningbetydningene? Og er det mer enn ett suffiks som gir denne betydningen? Er *-i* et eget avledningssuffiks i tillegg til *-eri*? Eller er det et tilfelle av haplologi? Med haplologi menes en forenkling av likelydende lyder. Enkelte avledninger som *gartneri* kan bare ha en base som ender på *-er*. I dette tilfelle er dette *gartner*. Spørsmålet her er da om man har

forenklet to likelydende lyder slik at man får *gartneri* og ikke **gartnereri*. Er dette tilfellet av et eget avledningssuffiks *-i* eller er dette en versjon av *-eri*?

2. Teori

Det er flere måter man kan danne nye ord på i norsk. Sammensetninger og bruken av avledningsaffiks er vanlige måter å gjøre dette på. For meg er nydannelser med avledningsaffiks mest relevant. Men det er ikke alltid like lett å skille de forskjellige orddanningsmåtene fra hverandre. I en del tilfeller må man vurdere om man har en sammensetning der etterleddet er en avledning, eller om man har en sammensetning som base. Dette skal jeg se nærmere på under.

2.1 Avledninger

En av måtene vi danner nye ord på i norsk er ved avledningsaffiks. Resultatet av denne prosessen er avledninger. Når man danner en avledning, legger man et avledningsaffiks til en base som kan være en annen avledning, en sammensetning eller et rotord.

Rotordene som base er nok de letteste basene å analysere, da det sjelden er noe spørsmål om hva basen er. Rotord er ord som ikke kan deles opp i andre deler som har sin egen betydning. De er ikke dannet av andre ord (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 53). I avledninger som *drømmeri* (*drømm-eri*), der basen er verbet *drømme* (stamme: *drømm*), er relativt ukompliserte avledninger.

Et tilfelle der basen er en sammensetning er *dagdrømmeri* (*dagdrømm-eri*). Her er basen verbet *dagdrømme*. Dette er forskjellig fra sammensetningen *språkdrømmeri*. Dette er et ord sammensatt av et ord og en avledning: *språk* + *drømmeri*. *Språkdrømmeri* er drømmeri om språk, mens *dagdrømmeri* betyr at man dagdrømmer. Begge disse eksemplene har jeg funnet i materialet mitt.

Man har også tilfeller der man bruker avledninger som baser i nye avledninger. Dette er tilfellet med en avledning fra materialet mitt: *jøssingeri* (*jøssing-eri*). Her er basen *jøssing*.

I motsetning til basen kan ikke avledningsaffiks fungere som egne ord. Dvs. de finnes ikke som egne selvstendige ord i norsk, men når man legger dem til et allerede eksisterende ord, får man et nytt ord. Generelt forandrer ikke et prefiks ordklassen til det allerede eksisterende ordet i norsk, mens suffiks vil ofte forandre på ordklassen. Dette er ikke alltid tilfelle da avledninger som *dusteri* er et substantiv som er dannet med *-eri* og basen *dust* er også et substantiv. I norsk bestemmer det siste leddet i ordet ordklassen. Dette er etterleddet i sammensetninger og avledningssuffikset i avledninger med suffiks. Dette fører til at

avledningssuffiksene er mer knyttet til ordklasser enn prefiksene er, da prefiksene ikke har innflytelse på ordklassen (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 90f.).

Avledningssuffikset er som oftest festet på baser som er verb, substantiv og adjektiv (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 97). Dette har jeg også sett reflektert i min egen undersøkelse av *-eri*, hvor verb og substantiv er de mest frekvente basentypene, men jeg har noen som har adjektiv som base.

2.1.1 Avledning vs. sammensetning

En annen måte vi danner ord på i norsk er sammensetninger. Dette er en type orddanning som består av to ledd (forledd og etterledd). Begge disse leddene vil være selvstendige ord i norsk. De kan altså ikke være affiks, men de kan være rotord eller andre sammensatte ord, som sammensetninger og avledninger. I norsk og andre germanske språk er det vanligvis etterleddet som bestemmer ordklassen til sammensetningen. For eksempel er *trehus* og *styrehus* begge substantiv da etterleddet er substantivet *hus*. Dette er ikke alltid tilfellet, da vi har en del leksikaliserte ord som *derfor*, *deretter* og *farvel*, som ikke har samme ordklasse som etterleddet. Men det er også ord som *krypinn* (sub.) som ikke er like leksikalisert, men fremdeles ikke har samme ordklasse som etterleddet (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 61).

Vanligvis vil forleddet være ubøyd, som man kan se ovenfor i *dagdrømmeri*. Men det kan også være bøyd i noen tilfeller som *fedreland*. Det er med andre ord uvanlig, men ikke umulig. I materialet mitt fant jeg avledninger som *godteri* og *småtter* som har bøyde forledd. Det er også vanlig å benytte en sammensetningsfuge for å danne en sammensetning. Dette er som regel en *-s* eller *-e*. I noen tilfeller er ikke dette nødvendigvis sammensetningsfuger, men egentlig gamle genitivsendelser (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 62).

Det er ikke alltid like lett å si om en orddanning er en sammensetning eller en avledning. Når man ser nærmere på nye orddanninger, er det ikke alltid like lett å se hva som er hva. I 2.1 har jeg definert *språkdirømmeri* som en sammensetning og *dagdrømmeri* som en avledning, men i utgangspunktet kunne de begge vært sammensetninger eller avledninger, da de overfladisk er veldig like. Forskjellen her er for det meste semantisk, men har nok også noe med at vi allerede har sammensetningen *dagdrømme*, og man vil først tenke på denne, noe man ikke vil gjøre med *språkdirømmeri*. Selv om *språkdirømme* er mulig, er det mer sannsynlig *språk* er forleddet og *drømmeri* er etterleddet, da det er snakk om en slags drømmeri.

Selv om denne problemstillingen er relevant ved nye orddanninger, er den mer synlig med ord med fremmed opphav. Mange av disse er ofte avledninger, men de ikke er like lette å bedømme, da ord som *biologi* er sammensetninger i gresk. *Bio* er et eget ord i gresk, så fremmedordet *biologi* er en sammensetning. Men vi bruker *bio-* bare som et forledd i norsk og bruker det til avledninger (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 59).

Men det er ikke alltid like lett å definere hva som er avledninger og sammensetninger. Ord som *supermarked* og *hypermarked* er eksempler her. *Supermarked* kan uten problemer være en sammensetning i norsk (*super-marked*), mens *hypermarked* kan være en avledning. Da disse to har lignende betydning, vil man helst ikke skille dem i to ulike kategorier. Problemet er at *hyper* som oftest ikke blir brukt som eget ord, men for det meste som et forledd, og man vil da helst se på det som et avledningsprefiks (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 59). Dette gjøres også mer sannsynlig ved at ordet *hyper* (forkortelse for *hyperaktiv*) ikke har samme betydnings om prefikset *hyper-* (usedvanlig, overdreven) har i orddanninger.

2.1.2 Bøying vs. avledning:

Haspelmath og Sims sin bok *Understandig Morfology* (UM) behandler bøying og avledninger i samme kapittel. Likhetene og forskjellene mellom dem er en stor del av kapittelet. Dette er en bok om generell morfologi, så den har ikke nødvendigvis noe spesifikt språk som modell for «reglene». Noe som fører til at dette er mer generelle regler enn en grammatikk for et spesielt språk vil ha.

Når det gjelder bøying, omtaler de de forskjellige formene av bøyinger som at de uttrykker bøyingsverdier (inflectional values/inflectional featrure values). I verb kan dette være verdier som presens eller preteritum. Morfem som *-er* i leksetet *walker* blir ikke sett på som en avledningsverdi, men som en avledningsbetydning (derivational meaning). Én grunn til dette er at bøyingsverdiene ofte ikke uttrykker en betydning, men gir mer uttrykk for syntaktisk funksjon.

Språk varierer veldig i hvor mye morfologisk bøying de har, men typene av bøyingsverdier man finner i forskjellige språk er veldig like. Bøyingsverdier er ofte gruppert sammen i større kategorier som blir kalt «inflectional features». To verdier som har beslektede semantiske egenskapene og utelukker hverandre, tilhører samme «inflectional feature» (Haspelmath & Sims, 2010, s. 81-86).

UM gir 11 punkt som gir egenskapene til avledninger og bøyinger. Formålet med dette er å se på om de er ulike nok til å anse dem som forskjellige deler av morfologien. Når det gjelder norsk, er ikke alle disse egenskapene like relevante. Jeg vil dermed se på de som er relevante, og se hva *Norsk referansegrammatikk* (NRG) mener.

Det første punktet jeg skal se på fra UM, er 1. *Inflection is relevant to the syntax; derivation is not relevant to the syntax*. Her slår man fast at morfologisk mønster er relevant for syntaksen. Dvs. at mønsteret er nødvendig for at man skal kunne ha en fungerende setning og for «syntactic agreement/government». «Syntactic government» betyr at man trenger at en frase eller ord har en spesiell bøyning. Dette har sammenheng med kongruens (samsvarsbøyning), hvor et ord må ha samme bøyingsverdi som et annet nært beslektet ord i setningen, for at den skal gi mening. F.eks. samsvarsbøyning mellom substantiv og adjektiv, eller pronomen og verb (Haspelmath & Sims, 2010, s. 90ff.).

Det neste relevante punktet er 4. *Canonical inflected word-forms express the same concept as the base; canonical derived lexemes express a new concept*. Dette er et punkt som problematiserer begrepet bøyinger vs. avledninger mer. Man har eksempler på at en bøyingsform har dannet nye ord, og dermed har oppført seg mer som en avledning. Dette er tilfellet med den gamle flertallsformen av *brother* i engelsk. Den var *brethren* på et tidspunkt, men etter en stund fikk den en mer spesialisert betydning. Man trengte da en ny flertallsform av *brother*, og man fikk dermed *brothers*.

Men man trenger ikke nødvendigvis får et nytt begrep når man danner en ny avledning. F.eks. er *kind* og *kindness* semantisk veldig like (Haspelmath & Sims, 2010, s. 93f.).

Punkt nr. 6, *Canonical inflected word-forms have compositional meaning; canonical derived lexemes have non-compositional meaning*, er relevant. Bøyinger legger som oftest til et forutsigbart semantisk bidrag til stammen, mens avledningsleksem har en mer egenartet og ikke like forutsigbar betydning. Noen avledninger har en klar gjennomsiktig betydning, men ofte må man se bakover i språkhistorien for å finne sammenhengen (Haspelmath & Sims, 2010, s. 94f.).

Det neste punktet nr. 7 *Canonical inflection is expressed at the periphery of words; canonical derivation is expressed close to the root*, er ikke alltid gjeldende. Men det gjelder når man har både en avledning og en bøyning. Når dette er tilfellet, er hovedregelen at bøyningen oppholder seg i periferien til stammen, mens avledningen er tett opp mot stammen. Bøyningen kommer altså etter avledningssuffikset eller avledningssuffiksene om det er flere (Haspelmath & Sims, 2010, s. 95). Men det er alltid mulig å finne unntak. Her er NRG enig med hovedregelen at avledningssuffiks kommer før bøyingssuffiks (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 58).

Det siste punktet fra UM er nr. 9 *Canonical inflection does not change the word-class of the base; derivational affixes may change the word-class of the base*. Som en hovedregel forandrer ikke bøyinger ordklassen til et ord, mens det er relativt vanlig at et avledningssuffiks gjør det. Det er ikke en noe som skjer hver gang, da man har tilfeller av at en avledning som danner substantiv blir brukt på et annet substantiv, til å danne det nye substantivet (Haspelmath & Sims, 2010, s. 96ff.). Dette tar NRG også opp, men da denne bare snakker om norsk, konstateres det at bøyinger ikke forandrer på ordklassen (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 57).

Det er ikke alle punktene *Norsk referansegrammatikk* tar opp som er like lette å hekte på de mer generelle til UM, da det er norsk man baserer disse punktene på. NRG har fem punkter, der to av dem er lette å henge på punktene over, mens de resterende tre ikke er like lette.

De siste punktene er at:

- Suffiks kan være avledningssuffiks eller bøyingssuffiks, mens prefikser er avledningsaffiks (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 57).
- Bøyingskategorier er felles for hele ordklassen, mens avledningen som regel bare er relevant for en del av ordene i ordklassen (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 57f.). Dvs. et avledningssuffiks vil ikke kunne benyttes på alle potensielle baser i en ordklasse.
- Bøyingssuffiks har for det meste svakt trykk, mens avledningssuffiks kan ha sterkt trykk eller bitrykk (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 58).

2.1.3 Avledning vs. rotord

Det er ikke alltid like enkelt å skille mellom rotord og avledning. En grunn til dette er at det er enkelte avledninger som er så leksikaliserte at vi ikke lenger kan se sammenhengen mellom rotordet og avledningen. Dette er tilfelle i ord som *bygd*, *nemnd* og *skift*. Det er ikke lett å se sammenhengen da betydningen til roten er såpass fjern fra avledningens betydning. Man kan dermed definere dem som rotord. I ord som *høgd* er det lettere å se sammenhengen til *høg*, så man kan dermed lettere se at dette er en avledning (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 59).

Når det kommer til en del av fremmedordene, kan det være vanskelig å trekke denne grensen. Man kan tenke seg at *illustrasjon* og *reparasjon* er avledet av *illustrere* og *reparere*, men det er ikke like lett å si hva *stasjon* og *sensasjon* er avledet av (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 59). Det er nok sannsynlig at de ikke er dannet i norsk, men i språket vi har fått ordet fra (ofte fra latin, gjerne igjennom et annet språk). Jeg har sett dette i korpusmaterialet mitt på *-eri*. Det er ikke alltid like klart å se hva som er avledninger i norsk og hva som må være rene fremmedord. En grunn til dette er at man i flere tilfeller kan argumentere for at det man har en avledning i norsk, da det eksisterer en mulig base som kan fungere i norsk. I ord som *batteri* er det lettere å se at det er et rent fremmedord. Det er ikke noen mulig base i norsk.

Avledninger som *bakeri* og *broderi* er derimot ikke like lette. Dette er begge fremmedord vi har fått inn i språket fra tysk (*Bäckerei*) og fransk (*broderie*). Men i motsetning til *batteri* kan man analysere dem i norsk. Man kan si at basen til *bakeri* er verbet *bake*, og at basen til *broderi* er verbet *brodere*. Det er en sannsynlighet for at en god del av de mulige basene til denne typen avledningen er avledet fra *eri*-ordet eller er tilbakedanninger. Dette er selvfølgelig ikke tilfellet når det gjelder *bake*, da dette ordet er veldig likt i de fleste germanske språk og i norsk har vi hatt det i alle fall siden norrønt (*baka*) (Bokmålsordboka, under *bake*). Men når det gjelder *broderi*, har vi det enten fra fransk *broder* eller vi har dannet det fra *brodere* (NAOB, under *broderi*).

2.2 Produktivitet

Produktivitet er et vanlig begrep å benytte når det kommer til avledninger. Man sier at orddanningsmønstre (i dette tilfellet avledningsmønstre) er «... mer eller mindre produktive» (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 55). Dette betyr at avledningsaffiks blir mer eller mindre brukt til å danne nye ord, altså de er brukt i aktiv orddanning. Noen suffiks blir ikke lenger brukt til orddanning, eller de blir veldig sjeldent brukt. Disse vil man si er lite produktive.

Noen er så leksikaliserte at betydningen ikke lenger er tydelig (gjennomsiktig) ut fra orddanningen (Faarlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 55). Avledninger med suffiksene *-dom* og *-skap* er veldig leksikaliserte, da vi i dag ikke lett kan se hvilken informasjon suffikset gir til et ord, og de er mer eller mindre bare er deler av «eldre» ord som er leksikaliserte. Hva er betydningen til *-dom* i *trolldom* og *rikdom*? Hva er betydningen til *-skap* i *troskap* og *regnskap*? Jeg kan gå inn i ordboken og lese at *dom* har hatt betydningen ‘egenskap, tilstand’ i eldre tider (Bokmålsordboka, under *-dom*), men det er ingenting som vil si deg i dag at dette er tilfellet. Det samme er tilfellet med *-skap*. Jeg kan slå opp at det kommer fra norrønt *-skapr* og betyr ‘beskaffenhet’ (Bokmålsordboka, under *-skap*), men i likhet med *-dom* er dette noe man må slå opp. Vi vil dermed ikke lage nye avledninger med disse avledningssuffiksene.

Affiks som *-bar*, *-er* og *u-* har i motsetning til de leksikaliserte jeg har nevnt over, relativt tydelig betydning. Disse gir tydelige betydninger til basen. *-bar* kan man si knytter seg til betydningen til basen. Avledningene *brukbar* og *flyttbar* kan omskrives til ‘noe som kan brukes’ og ‘noe som kan flyttes’. Lignende kan man si at *-er* gir betydningen ‘person som ...’. Man kan dermed omskrive *fisker* til ‘person som fisker’ og *holder* til ‘person som holder’. Man har også betydningen ‘person som kommer fra ...’ i ord som *atener* (‘person som kommer fra Athen) og *europere* (‘person som kommer fra Europa’) (Bokmålsordboka, under *-eri*). Prefikset *u-* er også lett å bruke i orddanninger, da det gir betydningen som er det motsatte fra basen. *Uønsket* blir dermed det motsatte av *ønsket*, og *uvane* blir det motsatte av *vane*.

Booij tar opp produktivitet i sammenheng med avledninger i *The Grammar of Words*. Man kan også bruke produktivitet om sammensetninger og bøyinger, men for denne oppgaven er det produktiviteten til avledninger som er relevant. Spørsmålet her blir om et morfologisk mønster er produktivt og man bruker det til å danne nye ord, og ikke om avledningen i seg selv er produktiv (2012, s. 70).

Som nevnt over er ikke alle morfologiske mønstre like produktive. Det er ganske normalt å omtale graden av produktivitet, men det er ikke like stor enighet om hvordan man bestemmer denne. Den mest fundamentale motstanden mot tanken om «gradering av produktivitet», er forholdet mellom mulige ord og faktiske ord. Graden av produktivitet i orddanningsmønstre vil da referere til graden man faktisk bruker et orddanningsmønster (Booij, 2012, s. 70).

Blokkering kan påvirke produktiviteten til et orddanningsmønster, men Booij ser ikke på dette som en sterk faktor i denne sammenheng, da man kan få nye ord av en type, om affikset er veldig produktivt (2012, s. 73).

En relevant hypotese når man snakker om avledninger og produktivitet, er Aronoffs «Unitary Base Hypothesis» fra 1976. Denne hypotesen går ut på at avledninger ikke vil ha tilfeldige baser, men affiksene vil henge seg på én ordklasse (Enger, 2008, s. 189f.). Det er flere som har vist at det er problemer med denne hypotesen i flere forskjellige språk. Enger har sett på denne hypotesen i forhold til norsk i «Unitary Base Hypothesis og norsk avledningsmorfologi». Her ser han på om det er produktivt å danne nye avledninger fra forskjellige baser. Hvis man ser overfladisk over de forskjellige affiksene i norsk, vil man i flere tilfeller se at de har flere ordklasser som baser. Det Enger ser på, er om et avledningssuffiks har baser av substantiv og verb, blir det faktisk dannet nye ord fra begge basene. Dette er relevant da det kan hende det blir dannet nye ord med verb som base, men ikke med substantiv som base. Han konkluderte da med at Aronoffs hypotese er for sterk, men man har tilfeller i norsk der bare en av de mulige basene aktivt danner nye ord (2008, s.207f.). Jeg nevner Enger sin artikkel i 1.3.2.3, da han omtaler avledningssuffikset *-eri*.

Som nevnt i kapittel 1.3 er det stor enighet i litteraturen om at *-eri* er et produktivt avledningssuffiks. Det er dermed ikke noe jeg vil fokusere på, noe som er grunnen til at jeg ikke har nevnt måter man kan regne ut produktiviteten til avledningsaffiks på. Det som blir mer relevant for meg, er i hvilken grad de forskjellige orddanningsmønstrene jeg finner i korpussøket mitt, er produktive. Som med mange avledningsaffiks har *-eri* ikke bare én betydning og følger ikke bare ett mønster med en type base. For meg blir det da produktiviteten til de forskjellige mønstrene som er interessant. Det er dermed som Enger observerte ikke alle orddannelsesmønstrene som er like produktive.

2.3 Semantikk

Forholdet mellom uttrykk (det vi hører eller ser) og betydning har sjelden en naturlig sammenheng. Utrykket til et ord er mer eller mindre tilfeldige lyder eller bokstaver som representerer dette uttrykket (Sveen, 200, s. 45). Siden uttrykket er relativt tilfeldig, er det ikke

like lett å definere betydningen. Sveen bruker *bok* som et eksempel i *Innføring i lingvistik*. Han prøver å definere bok som «en samling skrevne eller trykte ark heftet eller bundet sammen til en helhet» (2000, s. 45). Selv om dette er en helt grei måte å beskrive betydningen til *bok* på, vil den i dag ikke være særlig presis. Min utgave av denne boken er fra 2000 og har dermed ikke tatt høyde for digitale bøker da den ble skrevet. Dette viser hvor vanskelig det er å definere hva betydningen til et ord er, da det bl.a. kan forandre seg over tid, og det er generelt vanskelig å definere ord entydig. Denne relativt tilfeldige sammenhengen mellom uttrykk og betydning er noe jeg har funnet i avledningssuffikset jeg har sett på.

Man kan lage regler for hvordan enkelte morfem, som avledningsaffiks, påvirker basen og hvilken betydning denne legger til. Men man får ofte en mer spesiell betydning utenom den man har fra regelen. Man kan f.eks. si at det engelske *drinker* betyr ‘noen som drikker’, men man har også definisjonen ‘noen som drikker for mye alkohol regelmessig’ (Löbner, 2013, s. 12f.).

Konnotasjonen til ord er et viktig begrep for meg. Dette refererer til ord som har samme referanse og samme grunnbetydning, men har en nyanseforskjell. Denne kan være at den ene er positiv eller nøytral, mens den andre er negativ (Hovdhaugen, 1995, s. 206).

Sveen bruker her *homofil* og *soper* som eksempler som tilsynelatende er synonyme, men som har veldig forskjellige konnotasjoner. Begge omtaler en person som liker folk av samme kjønn, men det er også alt de har felles. Her er *homofil* relativt nøytralt ladd mens *soper* er negativt ladd (2000, s. 48).

Når det kommer til *-eri*, gir suffikset ofte en negativ ladet betydning til avledningene. Dette gjelder spesielt for nydanningene. NAOB nevner også at man kan danne nye avledninger som kan tilsvare avledninger med *-ing* og at disse ofte er negativt ladd (NAOB, under *-eri*). Et eksempel her er *drikking* vs. *drikkeri*. *Drikking* kan være negativt ladd, men det betyr først og fremst ‘det å drikke’ (Bokmålsordboka, under *drikking*). *Drikkeri* derimot er helt klart negativt ladd, og refererer til alkoholmisbruk (NAOB, under *drikkeri*). Et annet eksempel er *artisteri*. Dette har to betydninger som avhenger av de syntaktiske forholdene det er satt inn. Det kan være positivt i betydningen ‘forfinet og overlegen evne innenfor et bestemt felt’, eller

betydningen kan være negativ som ‘spesielt hensyn til form framfor innhold’ (Bokmålsordboka, under *artisteri*).

Et annet viktig begrep er polysemi. Hovdhaugen definerer polysemi som at ord har ulik betydning avhengig av de syntaktiske omgivelsene (1995, s. 206). Sveen sin definisjon er litt mer presis da han sier at det betegner at «... to eller flere forskjellige, men beslektede betydninger har samme uttrykk.» (2000, s. 50f.). Booij diskuterer polysemi med tanke på affiks i *The Grammar of Words*. Han bruker avledningssuffikset *-er* i engelsk som et eksempel. Dette suffikset gir ikke bare betydningen ‘person som ...’, men også bl.a. ‘gjenstand/ting som ...’. Det er flere *er*-suffiks med forskjellig betydning i engelsk. De forskjellige betydningene til avledningssuffikset *-er* er forskjellige, men relaterte så man kan anse dem som en form for polysemi (2012, 222f.).

Når man skal gjøre greie for betydningsforhold i avledninger, trenger man å se på betydningen til basen og betydningen til hele avledningen. Betydningen til avledningsaffikset, f.eks. *-eri*, kan identifiseres på grunnlag av forskjellen mellom de to førstnevnte betydningene. Jeg gir noen eksempler fra det analyserte materialet mitt.

Eksempel: *sceneri*

Base: *scen(e)* ‘spilleplassen til et teater’

Avledning: *sceneri* ‘gjenstander (kulissene) som har å gjøre med spilleplassen til et teater’⁴

Suffiks: *-eri*: ‘gjenstand(er) som har å gjøre med ...’

⁴ Dette kan også være et landskap.

Eksempel på virksomhet (anlegg): *knuseri*

Base: *knus(e)* ‘male i stykker’

Avledning: *knuseri* ‘anlegg der man maler i stykker’

Suffiks: *-eri* ‘anlegg der man’

I de to eksemplene over er det relativt klart at man har mønsteret base + *-eri*. Men jeg har funnet en god del tilfeller der det helt klart er en avledning og man har de samme betydningene som *-eri*. Det som er forskjellig, er at man ikke kan legge *-eri* til basen. Dette er tilfeller der basen har *-er* i enden av basen og det vil ikke være naturlig å legge til *-eri* på slutten. I disse tilfellene vil man bare legge til *-i*.

Eksempel: *broderi*

Base: *broder(e)* ‘sy prydsøm’

Avledning: *broderi* ‘gjenstand som er et resultat av å sy prydsøm’

Suffiks: *-i*: ‘gjenstand som er et resultat av å ...’

Da jeg gikk igjennom materialet var det en god del tilfeller da det ikke var like lett å si hva basen var. Dette var tilfeller der man f.eks. hadde et verb og et substantiv som kunne være baser. I disse tilfellene har jeg måttet sett på betydningen til avledningen og bestemme hva jeg mente var den mest sannsynlige løsningen. I flere tilfeller har jeg også ombestemt meg under videre arbeid og valgt verbet framfor substantivet eller omvendt.

Flertydig eksempel: *narreri*

(a)

Base: *narr(e)* ‘lure noen’ (?)

Avledning: *narreri* ‘aktivitet/handling der man lurer noen’

Suffiks: *-eri*: ‘aktivitet/handling der man ...’

(b)

Base: *narr* ‘en person som morer folk’

Avledning: *narreri* ‘oppførsel som minner om en person som morer folk’

Suffiks: *-eri* ‘oppførsel som minner om ...’

Begge disse løsningene på *narreri* er mulige i norsk. Her har jeg valgt verbet *narre* da jeg mener avledningen beskriver en oppførsel som har mer sammenheng med dette verbet.

2.4 Oppsummering

Som man kan se er det flere problemstillinger jeg må forholde meg til i løpet av analysen. Hva en avledning er, er relevant for meg, da det ikke alltid er like lett å se hva som er avledninger og hva som er sammensetninger eller røtter når man går igjennom et så stort materiale som man får i et korpussøk. Jeg vil fortsette å diskutere problemene med hva som er avledningen i kapittel 3 og 5. Det er relevant for analysen i kapittel 5 og kategoriseringen som ble gjort i kapittel 3.

Semantikken blir gjennomgående i kapittel 6, men også i kapittel 5. Der må jeg gjerne argumentere for hvorfor jeg har valgt en basetype framfor en annen.

Som et resultat av kapittel 5 og 6 kommer produktiviteten mer inn i kapittel 7, da jeg vil ha en bedre forståelse av hva produktiviteten til avledningssuffikset er eller ikke er.

3. Metode

Metoden jeg har benyttet i denne oppgaven, er å foreta en grammatisk og semantisk analyse basert på materialet fra et korpussøk. En grunn til å benytte et korpussøk og ikke ordbøker, er at man ikke kan se i hvilken grad et avledningssuffiks blir brukt, om man bare ser på de tilfellene som kommer inn i ordbøkene. Det er langt fra alle nye ord som kommer inn i de vanlige ordbøkene. De fleste forsvinner fort, og en del nye ord kan komme inn i ordbøker som Urban Dictionary, men selv her vil man ikke klare å få med seg spontane kombinasjoner. Som oftest er det de tilfellene som blir brukt over tid, som kommer i ordboken. Det er selvfølgelig også en del vanlig brukte ord som ikke kommer i ordboken, og en del ord som ikke nødvendigvis lenger blir brukt.

Dette betyr at om man vil se på den faktiske bruken av suffikset, og ikke bare de tilfellene som kommer inn i ordboken, må bygge på et korpusmateriale. I korpus kan man søke på ord, setninger, setningsfragment eller deler av ord og affiks, i mange forskjellige tekster. Korpuset jeg har benyttet meg av, er Leksikografisk bokmålskorpus (LBK). LBK skriver under 'Les om korpuset', at de har et 'balansert korpus'. Med dette mener de at de har med tekster fra sakprosa (45%), skjønnlitteratur (35%), aviser og periodika (10%), TV-teksting (5%) og upublisert materiale, småtrykk (5%). Dette korpuset har også avgrenset til tekster fra perioden 1985 til 2013 (LBK, under 'Les om korpuset'). Det er dermed rimelig å anta at korpuset vil gi et representativt utvalg av hvilke ord man kan forvente å finne i bruk. Man vil selvfølgelig finne en god del eldre danninger som er godt etablerte og finnes i ordboken. Men søket gav også en god del nydanninger, og en god del av dem var bare brukt en gang eller to. Dette er gjerne ord som er brukt for effekt i enkelttilfeller og har dermed bare betydning i denne bestemte situasjonen. Men det kan også være ord som er laget for å sette ord på et mer utbredt fenomen, om det er en oppførsel eller en virksomhet. Korpuset vil gi et godt utvalg av avledninger, men ikke nødvendigvis de aller nyeste orddanningene.

Som sagt gir et korpussøk muligheten til å undersøke store mengder av data, uten at man trenger å gå manuelt igjennom tekstene selv. Det vil dermed gi et kvantitativt innblikk i bruken av f.eks. et affiks. Som jeg nevnte over, kan man bruke et korpussøk på mange ulike måter for å undersøke ord. Man kan f.eks. søke etter spesielle ord eller plasseringen til dette ordet i setningen (f.eks. først eller sist). Men for min undersøkelse er det mer relevant at man

kan undersøke deler av ord (f.eks. avledningssuffiks) eller et av leddene i en sammensetning. Søket jeg gjorde, skulle finne tilfeller av avledningssuffikset *-eri*.

Som vist i fig. 1 skrev jeg på 'eri' i søkefeltet. Deretter trykket jeg på *Extended* og krysset av for *Lemma* og *End*. Dette gav meg en liste av mulige *eri*-avledninger. Søkeresultatet var ikke lett å analysere da det gav alle tilfellene der man hadde 'eri'. For å få en liste som var lettere å håndtere, trykket jeg på fanen *Statistics* og krysset av for *Lemma* igjen. For å få opp den nye listen, måtte jeg klikke på *Update stats*. Dette gav meg resultatet man kan se i fig 2, og var en liste som var lettere å forholde seg til. I stedet for å vise alle tilfellene man hadde av 'eri' i korpuset, fikk jeg en liste av som rangerte ordene fra dem som forekommer mest, til dem som forekommer minst, og oppgir hvor mange tilfeller man har funnet av dem. Som man kan se i fig. 2, lar LBK deg laste ned resultatet av søket ditt. Jeg lastet ned et Excel-dokument, som jeg dermed lettere kunne bearbeide.

Fig. 1

Hide filters Reset form

Leksikografisk bokmålskorpus

Simple | **Extended** | CQP query Search

eri +

Lemma Start End Middle
 Sentence initial

Or... Show texts random results (with seed:)

Figur 2

Simple | **Extended** | CQP query Search

eri +

Lemma Start End Middle
 Sentence initial

Or... Show texts random results (with seed:)

Concordance Statistics Found 29394 matches (588 pages)

Word form Lemma Part of speech
 Type Degree or Voice Tense or Definiteness Mood or Case Person or extended type info Number Gender
 Case sensitive

Update stats Download: Excel Tab-separated Comma-separated

Count	Lemma
3582	maleri
1702	raseri
1400	batteri
1245	galleri
1032	tyveri
885	rederi
808	meri
481	godteri
469	bakeri
428	slaveri
409	artilleri
362	bedrageri
357	fyrverkeri
352	maskineri
350	bryggeri

Denne listen måtte jeg arbeide en del med, da det var en god del ord som ikke var relevante for analysen. Avledningene jeg så etter, var de jeg kunne analysere på norsk. Dvs. at de hadde baser som eksisterte i det norske språket.

Det første jeg gjorde i sorteringen, var å sortere vekk de ordene som var irrelevante. I denne sammenhengen vil det si de ordene som åpenbart ikke var intetkjønnsord. Det var tilfeller av ord som *dongeri* og *selleri*, som begge slutter på *eri* men som verken er intetkjønnsord eller har *-eri* som suffiks. Deretter ekskluderte jeg en del fremmedord. Fremmedordene som ble ekskludert, var ord som *galleri*, *batteri* og *meieri*, da disse ikke er mulige å analysere med en base i norsk. Vi har f.eks. ikke noen grunnord til *batteri*. Det er ikke noe som heter *batt* i norsk. De ordene som ikke ble ekskludert, men fremdeles var fremmedord, ble merket som «usikker». Disse ordene kom for det meste fra fransk eller tysk, men man kan tenke seg en analyse i norsk. Et eksempel på dette er *raffineri*. Dette er et ord vi har fra fransk, men man kan tenke seg at man kan analysere det med *raffinere* som basen (*raffinere* + *-i*).

Jeg gikk deretter gjennom søkeresultatet igjen og så igjennom sammensetningene. Dette var for å skille sammensetningene med avledninger som etterledd, og de som hadde sammensetningen som basen. De som hadde en *eri*-avledning som etterledd, behandlet jeg da som enda et tilfelle av denne avledningen. Det vil si *juveltyveri* var et tilfelle av avledningen *tyveri*.

Avledning (base + eri/i)	<i>Tyv + -eri</i>
Sammensetning (forledd + etterledd (med eri/i))	<i>Juvel + tyveri</i>

Jeg hadde tenkt å gjøre noe lignende for avledninger med prefikset *u-*, men jeg fant ikke noen. Jeg hadde en egen kolonne for å markere leksem som enten var skrevet feil, eller hadde en alternativ staving. Dette var for å ha dem med i analysen, da de ellers kunne blitt ekskludert eller sett på som enda en avledning. F.eks. bestemte jeg meg for en skrivemåte av et leksem og markerte alle tilfellene der man hadde en annen staving. Dette var tilfellet med *tyveri* som hadde andre stavinger som *tjuveri*.

Deretter delte jeg leksemene inn i fire forskjellige typer. Grunnen til dette var at ikke alle leksemene som var like lette å analysere. Noen ord ble merket med flere av typene, noe som reflekteres i kategoriseringen. Typene var:

- Type 1: Basen er klar og enkel å analysere.
- Type 2: Det er usikkert hva som er basen.
- Type 3: Basen er et substantiv som slutter på *-er*, eller verb på *-ere*, slik at suffikset er *-i*.
- Type 4: Fremmedord som kan analyseres. F.eks. kan *destilleri* analyseres vha. *destillere*.

Jeg markerte også hvilken ordklasse jeg mente basen tilhørte, i tillegg til at jeg fant så mange tilfeller av *-makeri* at jeg opprettet en egen kolonne for å markere disse ordene.

For å få et oversyn over hvor mange forskjellige avledninger jeg hadde, overførte jeg informasjonen til et nytt Excel-dokument, hvor jeg videre markerte hvilken base jeg mente var mest sannsynlig, og andre mulige baser.

Kategoriene jeg benyttet her var, S-eri, V-eri, X-eri, S-i, V-i og X-i. De siste tre kategoriene henviser til de leksemene som har ulik morfologisk struktur, men lignende semantisk betydning. Dvs. leksemene har en base + i, f.eks. *allviter + i*.

S-eri	Substantiv + <i>-eri</i>
V-eri	Verb + <i>-eri</i>
X-eri	Annen base + <i>-eri</i>
S-i	Substantiv + <i>-i</i>
V-i	Verb + <i>-i</i>
X-i	Annen base + <i>-i</i>

Basene var vurdert fra 1-3, der 1 er den basen jeg regner som den rimeligste, 2 er mulige baser, men som jeg mener er mindre sannsynlig og 3 som er baser som er usannsynlige. For eksempel kan avledningen *dikteri* ha tre forskjellige baser. Her vill jeg si *dikte* (v.) er den mest sannsynlige basen, da avledningen refererer til en handling. *Dikt* (sub.) er også en rimelig base, og jeg har valgt verbet i stedet for substantivet da det betydningsmessig har en sterkere tilhørighet til verbet. Den tredje mulige basen er *dikter* (sub.), men denne ser jeg ikke på som veldig sannsynlig, da det ikke er snakk om en person, men en handling.

Deretter laget jeg to nye kolonner markert 1.PRIOR og 2.PRIOR. 1.PRIOR markerte gruppen jeg mener det er mest sannsynlige basen tilhører (S-eri, V-eri osv.), mens 2.PRIOR markerte den/de alternative basene.

Denne informasjonen ble deretter benyttet til å kategorisere avledningene. Først delte jeg ordene inn i hovedgruppene S-eri, V-eri, X-eri, S-i og V-i, etter hva som er 1.PRIOR. Jeg markerte også 2.PRIOR. Deretter delte jeg inn undergruppene. Dette vil si at jeg delte dem inn i hovedgruppene og lagde tabeller for undergruppene hovedgruppen hadde. F.eks. har hovedgruppen V-eri en undergruppe S-eri, S-i og en X-eri. Noen av leksemene i S-eri og S-i overlapper, da analysene gjerne er like sannsynlige. Ingen av leksemene hadde X-i som 1.PRIOR.

Gjennom denne sorteringen og kategoriseringen kom det fram problemer når det kommer til basen. Kategoriene S-eri, V-eri og X-eri var for det meste relativt uproblematisk. Når det gjelder S-eri, er de fleste basene relativt klare. Om det er noen alternative baser, er de fleste så

fjerne i betydning at de ikke er sannsynlige. De fleste tilfellene fulgte mønsteret substantiv + -eri. F.eks. *gud – guder*, *bajas – bajaseri*.

Noen litt mer problematiske tilfeller er f.eks. *klovneri* og *skuespilleri*. De mulige basene for *klovneri* er *klovn* og *klovne*. I dette tilfellet mener jeg *klovn* er basen, da jeg mener *klovneri* er en som oppfører seg som en klovn. Men det er fullt mulig å mene at *klovne* er basen.

Personlig mener jeg *klovne* er avledet av *klovn*. Jeg kan ikke si at *klovne* ikke er basen til *klovneri*, men *klovne* har nesten lik betydning som *klovneri* og jeg vil dermed anse den som mindre sannsynlig. Når det gjelder *skuespilleri* var det ikke like lett, men jeg anså *skuespill* som mest sannsynlig da jeg så setningen ordet stod i. Dvs. at betydningen av *skuespilleri* tilsa at *skuespill* var basen. De mest problematiske ordene var tilfeller som *berserkeri*, der begge de mulige basene er *berserk*. Den ene er et substantiv og det andre et adjektiv. Her valgte jeg substantivet da jeg oppfattet det som det eldste ordet, men andre kan nok argumentere for adjektivet.

Når det gjelder leksem av typen V-eri, er de fleste egentlig uproblematiske, selv om mange er merket med alternative baser. De fleste tilfellene følger tydelig mønsteret verb + -eri. F.eks. *rase – raseri*, *fomle – fomleri*. Det er en god del som er markert med et S-i som en alternativ base. Dette er mer for å markere at det er mulig å ha en slik tolkning, men det er mer sannsynlig at dette er avledninger fra verbet. F.eks. er sannsynligvis *pakke* basen i *pakkeri*, men man har også leksemet *pakker*. Det er en mulig base, men det er så mange tilfeller som dette, at det virker mer sannsynlig at både avledningssuffiksene -eri og -er er produktive med verb som base.

Litt mer problematiske er tilfeller som *dikteri* og *griseri*. Her har jeg valgt basene *dikte* og *grise*, men *dikt* og *gris* er også mulige. Her valgte jeg å regne verbet som base, da det virket som mest sannsynlig semantisk. *Dikteri* handler om å dikte, og *griseri* handler om å grise.

En betraktelig mer problematisk avledning er *dypdykkeri*. Jeg har valgt *dypdykke* her, men *dypdykk* eller *dypdykker* er omtrent like sannsynlige. Semantisk mener jeg *dypdykke* er mest sannsynlig, men det er nok veldig lett å argumentere for de andre alternativene.

Det er ikke mange tilfeller av X-eri, og de fleste ordene følger klart mønsteret X + *-eri*. f.eks. *galant – galanteri*. Noen tilfeller som *flerguderi* er litt vanskeligere. Vi har ikke noe som heter ‘*flergud*’, men man må tenke seg at det har en sammenheng med frasen *flere guder*. Dette er dermed leksem som ikke er like lett å analysere som andre ord. De mest spesielle i denne kategorien er nok ord som *godteri* og *småteri*. Disse består trolig av en bøydd form av adjektivene *god* og *små*. Det er litt vanskelig å si hvorfor de er bøydd slik de er.

Gruppen med S-i er problematisk i seg selv, da den har et annet mønster enn mange avledninger har. Det er ikke base + *eri*, men base + *-i*. Men til tross for dette er de semantisk veldig like *eri*-avledninger. De fleste av tilfellene følger mønsteret *rytter – rytteri*, så om man aksepterer at substantiv på *-er* er basen, er det relativt uproblematisk å analysere dem. Noen litt mer problematiske er ord som *husholderi*, da det er et mulig verb som kan være basen, men det er ikke så sannsynlig.

Det største problemet i denne gruppen er nok de som ender på *-makeri* og *-gjengeri*. Disse passer inn i med *-eri*-avledningene, men det er så mange av dem at man kan anse dem som sin egen gruppe. Man kan også argumentere for at *-makeri* er blitt et eget sammensetningsledd, men det har fremdeles samme betydning som avledningen. Man kunne tenkt seg at dette egentlig er sammensetninger, men *-maker* og *-gjenger* finnes ikke som ord, så dette passer ikke heller.

Den siste kategorien, V-i, består for det meste av fremmedord (*brodere - borderi*), der vi har et verb, som ender på *-ere*, som man kan tenke seg de er avledet fra. Det eneste unntaket er *regjere – regjereri*, som følger mønsteret med *-eri* og ikke *-i*. Den eneste som har en alternativ base er *flaneri*. Alternativene er *flanere* (v) og *flane* (v), men *flane* er ikke veldig sannsynlig.

4. Deskriptiv statistikk

Korpussøket gav 29394 treff. Av disse var det en del irrelevante. En del av disse irrelevante var skrivefeil. I mange av disse tilfellene var det enkle feil som at man har glemt et mellomrom mellom et ord og preposisjonen *i*. Den mest frekvente av disse var *meri* med 808 tilfeller. Det er også flere tilfeller det man har glemt mellomrommet mellom *er* og *i* og man har dermed fått 23 tilfeller av *eri*. I begge disse tilfellene var det ganske åpenbart at dette var de to ordene *mer* og *i* og *er* og *i*, men dette var ikke alltid tilfellet. Det var flere tilfeller der den eneste måten man kunne se dette på var ved å slå opp sammenhengen i korpuset. Man kunne dermed sjekke om det var en avledning eller om det bare var dette glemte mellomrommet.

Det var en god del fremmedord som man ikke kan analysere i norsk. Dette var gjerne leksem som *galleri* og *batteri*. Det var også en god del som gjerne var ord i andre språk uten noen sammenheng med avledningssuffikset eller navn som tilfeldigvis sluttet på *eri*. Et eksempel her er *Alighieri*. Dette er åpenbart Dante Alighieri forfatteren av *Den gudommelige komedie*. Men det var en del som ikke var like åpenbare.

I noen tilfeller har man ord som er skrevet feil eller man har flere forskjellige skrivemåter. Her har jeg gjerne valgt en skrivemåte å forholde meg til. Jeg har f.eks. valgt å bruke *tyveri* for både *tjuveri* og *tyveri*. Lignende har jeg ved skrivefeil forholdt meg til en skrivemåte. Dermed ble skrivefeilen *parymeri* ansett som *parfymeri*. Det var heldigvis ikke mange skrivefeil som stemte overens med faktiske relevante leksem.

Jeg fant 375 ulike leksem som kan analyseres i norsk. En del av disse fant man også i sammensetninger. Sammensetninger med *bakeri*, *tyveri*, *maleri*, *maskineri*, og *rederi* var vanlige. Jeg fant 930 ord som var sammensetninger med de relevante leksemene. 597 av disse forekom bare én gang. De resterende 333 forekom flere ganger. Men de fleste av disse var brukt under 50 ganger (mange ikke mer enn ti). Det var noen unntak, men de mest frekvente var sammensetninger med *maleri*. De mest frekvente var *veggmaleri* (138), *glassmaleri* (125) og *oljemaleri* (102). *Oljeraffineri* var den nest mest frekvente sammensetningen med 126 tilfeller. Som jeg nevnte i kapittel 3, vil jeg anse disse sammensetningene som flere tilfeller av *eri*-avledningene. Jeg vil med andre ord anse '*oljeraffineri*' som enda en gang '*raffineri*' ble brukt.

Det var en god del andre sammensetninger, men disse var sammensetninger med irrelevante *eri*-ord. Sammensetninger med *batteri* var spesielt frekvente. Disse vil åpenbart ikke være en

del av analysen. Sammensetningene med relevante *eri*-ord vil bare være relevante til å vise flere tilfeller av bruken av *eri*-ordene. De representerer ikke flere eksempler av orddanninger med *-eri*.

Tabell 1: De 50 mest frekvente usammensatte leksemene (uten feilskrivninger og sammensetninger)

Ord	Antall	Ord	Antall
Maleri	3582	Skriveri	123
Raseri	1702	Lureri	123
Tyveri	1032	Vaskeri	112
Rederi	885	Gjestgiveri	107
Godteri	481	Kjetteri	90
Bakeri	469	Raffineri	88
Slaveri	428	Grubleri	86
Bedrageri	362	Griseri	86
Fyrverkeri	357	Renseri	83
Maskineri	352	Svermeri	82
Bryggeri	350	Rytteri	79
Fiskeri	324	Kåseri	77
Forræderi	321	Angiveri	71
Slakteri	270	Skribleri	66
Trykkeri	269	Hønseri	64
Infanteri	264	Fogderi	63
Broderi	216	Føleri	62
Småtteri	201	Fanteri	62
Gartneri	171	Sløseri	61
Hykleri	170	Parfymeri	57
Bryderi	162	Jåleri	57
Heleri	143	Veveri	53
Støperi	141	Destilleri	53
Svineri	135	Garveri	52
Frieri	124	Snobberi	51

Som man kan se i tabell 1 er *maleri* det mest frekvente leksemet med 3582 tilfeller. I alt er det 33 leksemer med over 100 tilfeller. Etter disse 33 blir det for færre og færre tilfeller av hvert lekseme. De fleste av leksemene utover de 50 i tabellen over, har mindre 20 tilfeller. Dette kan ha noe å si for produktiviteten til avledningssuffikset. Hapaxer er spesielt viktige her. Med hapaxer mener man lekseme man bare har ett tilfelle av, og de kan reflektere hvor mye et avledningssuffiks brukes til å danne nye ord. I søket mitt fant jeg 1331 hapaxer før sorteringen. Etter sorteringen var det 141 hapaxer. Da ca. 37,6% av leksemene er hapaxer, kan dette ha noe å si for produktiviteten til avledningen. Dette er fordi at om man bruker et avledningssuffiks til å danne nye ord som kanskje ikke blir repetert, men likevel er forståelige, kan det ha noe å si for hvor produktivt et avledningssuffiks er. Det reflekterer altså hvor mye det brukes til å danne nye ord. Antallet hapaxer hadde vært høyere om jeg ikke tok med feilskrivninger og tilfeller der jeg fant avledningen i sammensetninger. I flere tilfeller har dette gjort at jeg hadde to istedenfor ett tilfelle av en avledning.

Tabell 2: De mest frekvente leksemene som ikke kan analyseres i norsk (uten feilskrivninger og sammensetninger).

Ord	Antall
Batteri	1400
Galleri	1245
Artilleri	409
Meieri	347
Hysteri	336
Kavaleri	307
Karosseri	202
Lotteri	167
Mytteri	143
Klammeri	62
Draperi	55

Tabell 2 viser de mest frekvente leksemene med *eri*, som ikke kan analyseres i norsk. En del av disse er relativt vanlige ord som *batteri*, *galleri*, *hysteri* og *meieri*.

5. Resultater av morfologisk analyse

Dette kapittelet ser på den morfologiske strukturen til avledninger med *-eri*. I materialet mitt forventet jeg å finne avledninger med strukturen:

avledning_s
└───┬───
base_y eri_s

Men under gjennomgangen av søket fant jeg flere andre strukturer. Jeg fant en del ord som så ut som avledninger med *-eri*, men som ikke hadde noen base i norsk man kunne henge suffikset på. En del av disse var fremmedord og låneord. Dette var ord som *batteri* og *hysteri*. Det finnes åpenbart ingenting som heter *batt-*, *batter-*, *hyst-* eller *hyster-* i norsk, så det er ikke mulig å analysere disse morfologisk på i norsk.

En del av låneordene derimot kan man analysere i norsk. Dette er ord som *maleri*. Dette er et låneord vi har fra tysk, men vi kan analysere det med *male* (v) som base:

maleri_s
└───┬───
mal_v eri_s

Et annet eksempel her er *maskineri* som vi har fra fransk, men dette kan også analyseres i norsk med *maskin* (sub.) som base:

maskineri_s
└───┬───
maskin_s eri_s

De fleste tilfellene passer inn i mønsteret:

avledning_s
└───┬───
base_y eri_s

Dette gjorde at jeg kunne kategorisere de fleste ordene inn i kategoriene S-eri (substantiv + *-eri*), V-eri (verb + *-eri*) og X-eri (annen base + *-eri*):

S-eri:	V-eri:	X-eri:
$\begin{array}{c} \text{ord}_s \\ \wedge \\ \text{base}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{ord}_s \\ \wedge \\ \text{base}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{ord}_s \\ \wedge \\ \text{base}_x \text{ eri}_s \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{dusteri}_s \\ \wedge \\ \text{dust}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{føleri}_s \\ \wedge \\ \text{føl}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{bigotteri}_s \\ \wedge \\ \text{bigott}_a \text{ eri}_s \end{array}$

I gruppen X-eri, var basen for det meste adjektiv, men det var også noen fraser.

Under analysen fant jeg også en god del ord som ikke passet inn i hovedmønsteret. Det var en god del ord som hadde samme type betydning som de med hovedmønsteret, men som hadde en annen morfologisk oppbygning. Disse fulgte mønsteret:

$$\begin{array}{c} \text{avledning}_s \\ \wedge \\ \text{base}_y \text{ i}_s \end{array}$$

Dette mønsteret gav kategoriene S-i (substantiv + -i) og V-i (verb + -i).

S-i:	V-i:
$\begin{array}{c} \text{ord}_s \\ \wedge \\ \text{base}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{ord}_s \\ \wedge \\ \text{base}_v \text{ i}_s \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{bergenseri}_s \\ \wedge \\ \text{bergenser}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{broderi}_s \\ \wedge \\ \text{broder}_v \text{ i}_s \end{array}$

Når det kommer til analysen, er det selvfølgelig hovedgruppene som er lettest å forholde seg til og analysere, men i alle gruppene er det til dels andre mulige løsninger for analysen. I mange tilfeller er det bare én løsning på analysen. Det er i denne forbindelsen jeg har fått gruppene S-i og V-i. Men en god del har også alternativer som har varierende grader av hvor sannsynlig det er at basen er en annen enn i den primære analysen. I gjennomgangen under vil jeg presentere analysen for hovedgruppene, og deretter se på hva alternativene kan være. Det er ikke mulig å nevne alle avledningene jeg fant i materialet mitt, da dette var 375 forskjellige avledninger. Jeg vil dermed bare bruke noen av dem i analysen. De resterende avledningene er i vedlegget. I vedlegget er avledningene delt inn etter hovedkategorien (den basen jeg

mener er mest sannsynlig). Det nevnes også hvor frekvente de er, og hvor mange ganger de var funnet i sammensetninger.

5.1 S-eri

Denne gruppen omhandler de avledningene der jeg mener at den mest sannsynlige måten å analysere dem på er at *-eri* er lagt til en base som er et substantiv:

avledning_s
 \wedge
 base_s eri_s

Jeg fant 82 leksem som hadde denne strukturen. Dette var en relativt enkel kategori når det gjelder å finne basen, da det i de fleste tilfellene ikke har en annen løsning. De aller fleste følger mønsteret, så f.eks. blir *pirateri* analysert:

pirateri_s
 \wedge
 pirat_s eri_s

Andre eksempler er:

Artisteri	artisteri _s \wedge artist _s eri _s
Fogderi	fogderi _s \wedge fogd _s i _s
Juleri	juleri _s \wedge jul _s eri _s
Pedanteri	pedanteri _s \wedge pedant _s eri _s
Putineri	putineri _s \wedge putin _s eri _s

Av disse kan det hende at *putineri* vil bli brukt mer i framtiden. Men betydningen til avledningen vil nok være litt forandret fra den jeg fant i korpuset.

Andre eksempler er: *apekatteri* (*apekatt* + *-eri*), *bajaseri* (*bajas* + *-eri*), *fylleri* (*fyll* + *-eri*), *humanisteri* (*humanist* + *-eri*) og *parfymeri* (*parfyme* + *-eri*).

De fleste av disse har en veldig gjennomiktig betydning, og beskriver trolig en spesiell oppførsel. Jeg går mer inn på betydningene i kapittel 6. Som man ser over, er *fogderi* et eksempel som er lett å analysere morfologisk sett. Basen må være *fogd*, men betydningen er ikke helt gjennomiktig lenger, noe jeg går mer inn på i 6.2.4.

Det er ikke alle ordene som er like lette å analysere, og jeg fikk fire underkategorier i denne gruppen. Det er ikke alle disse alternativene som er like sannsynlige, men de er mulige. Det kan dermed også være at denne alternative analysen er den rette analysen. I flere tilfeller vil tolkningen av avledningen være avgjørende for hva man mener basen er.

Underkategorier jeg fant i denne gruppen, er V-eri, S-i, V-i og X-eri.

5.1.1 V-eri som alternativ til S-eri

Det er mulig i 16 av tilfellene, der den primære tolkningen (analysen) er S-eri, å tolke basen som et verb. Avledninger som *klovneri* er ikke like enkle som *juleri* (som vist over), der det er relativt lett å se hva basen er. *Klovneri* betyr at en eller flere personer oppfører seg som en klovner. Vi har verbet *klovne*, og grammatisk sett er det en mulig base, nesten på lik linje som *klovner*, men personlig mener jeg dette ikke er tilfellet. Noe av grunnen til dette er at man kan mer eller mindre bruke *klovneri* og *klovne* som synonym. De har begge mer eller mindre betydningen å *oppføre seg klovnet/som en klovner* (Bokmålsordboka, under *klovneri* og *klovne*). I tillegg er trolig verbet dannet fra substantivet. Pga. dette mener jeg at *klovneri* er avledet av substantivet *klovner*, men analysen av ordet vil se veldig lik ut uavhengig av hva man mener basen er:

S-eri:	V-eri:
$\begin{array}{c} \text{klovneri}_s \\ \wedge \\ \text{klovner}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{klovneri}_s \\ \wedge \\ \text{klovner}_v \text{ eri}_s \end{array}$

Et vanskeligere eksempel er *fiskeri*. Her kan man både ha *fiske* (sub.) og *fiske* (v.) som basen. Jeg valgte substantivet her, da jeg ut fra betydningen av *fiskeri*, så på dette som den mest sannsynlige løsningen. Dvs. at fiskeri er fiske i større stil (Bokmålsordboka, under *fiskeri*). Men siden begge de mulige basene er identiske i alt bortsett fra betydning, er det fullt mulig å argumentere for verbet. Verbet har tross alt en relatert betydning. Man kan omformulere at fiskeri er at man fisker i større skala, men man har også betydningen av *fiske* (sub.) som å fiske uten at det trenger å være noen størrelse over dette.

S-eri:	V-eri:
fiskeri _s	fiskeri _s
\wedge fisk _s eri _s	\wedge fisk _v eri _s

Andre eksempler i denne undergruppen er: *horeri* (*hor/hore* + *-eri*), *salteri* (*salt/salte* + *-eri*), *skoleri* (*skole* + *-eri*) og *trelleri* (*trell/trelle* + *-eri*).

5.1.2 S-i som alternativ til S-eri

I denne undergruppen fant jeg bare fem avledninger som følger mønsteret:

avledning_s
 \wedge
base_s i_s

Dette er et mønster jeg går mer inn på i 5.4. Mønsteret går ut på at basen slutter på *-er* og man vil dermed bare legge *-i* til basen.

To av avledningene i gruppen kan man også argumentere for tilhører undergruppen V-eri. Dette er *gjøgleri* og *mørkeri*. *Mørkeri* er et ord som er brukt i en skjønnlitterær tekst og betyr 'mørke'. F.eks. han gikk en tur i mørket:

«... å komme syklende fra selveste Hamar Katedralskole i mørkeriet en høstkveld, var i seg selv suspekt.» SK04SvKa01.2689

Gjøgleri Base: gjøgle (v), gjøgler (sub.)	$\begin{array}{c} \text{gjøgleri}_s \\ \wedge \\ \text{gjøggl}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{gjøgleri}_s \\ \wedge \\ \text{gjøgler}_s \text{ i}_s \end{array}$
Mørkeri Base: mørke (v), mørker (sub.)	$\begin{array}{c} \text{mørkeri}_s \\ \wedge \\ \text{mørk}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{mørkeri}_s \\ \wedge \\ \text{mørker}_s \text{ i}_s \end{array}$

Skuespilleri er nok den avledningen som et har et av de mest sannsynlige alternativene. Man kan tenke seg at basen er *skuespiller*. Grunnen til at jeg mener dette ikke er basen, er at betydningen til *skuespilleri* har mer med å drive skuespill enn å oppføre seg som en skuespiller. Men da det sistnevnte er en mulig betydning, kan man tenke seg at man semantisk sett har to forskjellige betydninger av *skuespilleri*.

	S-eri	S-i:
Skuespilleri Base: skuespiller (sub.), skuespiller (sub.)	$\begin{array}{c} \text{skuespilleri}_s \\ \wedge \\ \text{skuespill}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{skuespilleri}_s \\ \wedge \\ \text{skuespiller}_s \text{ i}_s \end{array}$

En veldig usannsynlig alternativ base for *slaveri* er *slaver* (sub.). Ordene har en relatert betydning, men det er ikke sannsynlig at *slaver* er basen for *slaveri*, da den relaterte betydningen kommer av at både *slave* og *slaver* har lignende opprinnelse. Vi har trolig *slave* fra slaviske folk som ble solgt som slaver, og *slaver* er en person fra et slavisk folkeslag (Bokmålsordboka, under *slave*). Av denne grunn mener jeg at *slaveri* har *slave* som base, da det handler om å holde slaver.

	S-eri:	S-i:
Slaveri: Base: slave (sub.), slaver (sub.)	$\begin{array}{c} \text{slaveri}_s \\ \wedge \\ \text{slav}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{slaveri}_s \\ \wedge \\ \text{slaver}_v \text{ i}_s \end{array}$

5.1.3 V-i som alternativ til S-eri

Dette er en liten gruppe på to avledninger man kan tolke som V-i i stedet for S-eri. Jeg mener at disse ikke er like sannsynlige som den primære tolkningen, men de er mulige.

Avledningene er *affekteri* og *spioneri*. Av disse to er nok *affektere* den som er mest trolig som en mulig base. Man kan argumentere for at *affektere* er basen da verbet virker veldig mulig, men jeg har tolket *affekteri* som at man gjør noe for affekt. Jeg ser ikke på *spionere* som særlig sannsynlig, da jeg mener dette er en avledning av *spion*. Dette støttes av at vi har *spion* fra tysk, og vi har nok avledet *spioneri* i senere tid.

Affekteri Base: affekt (sub.), affektere (v)	$\begin{array}{c} \text{affekteri}_s \\ \wedge \\ \text{affekt}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{affekteri}_s \\ \wedge \\ \text{affekter}_v \text{ i}_s \end{array}$
Spioneri Base: spion (sub.), spionere (v)	$\begin{array}{c} \text{spioneri}_s \\ \wedge \\ \text{spion}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{spioneri}_s \\ \wedge \\ \text{spioner}_v \text{ i}_s \end{array}$

Det ser også ut som om *spioneri* er et alternativ til *spionasje*. Jeg fant ingen artikkel for *spioneri* i Bokmålsordboka, men den jeg fant i NAOB, forklarte ordet som «spionvirksomhet; spionasje» (NAOB, under *spioneri*). Man kan potensielt bruke *spioneri* med en mer nedsettende betydning, men det ser mer ut som om dette er et tilfelle der ordet ikke har blitt blokkert, og avledningen kan potensielt overta *spionasje*.

5.1.4 X-eri som alternativ til S-eri

Den siste underkategorien er X-eri. Her fant jeg bare to avledninger som hadde en alternativ base i denne kategorien. Dette er *berserkeri* og *nerderi*. Grunnen til at jeg mener at substantivene er de mest sannsynlige basene her, er at adjektivformene ikke er i vanlig bruk. Disse alternativene er tatt med fordi jeg fant dem i NAOB.

	S-eri:	X-eri:
Nerderi Base: nerd (sub.), nerd (adj.)	$\begin{array}{c} \text{nerderi}_s \\ \wedge \\ \text{nerd}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{nerderi}_s \\ \wedge \\ \text{nerd}_a \text{ eri}_s \end{array}$
Berserkeri Base: berserk (sub.), berserk (adj.)	$\begin{array}{c} \text{berserkeri}_s \\ \wedge \\ \text{berserk}_s \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{berserkeri}_s \\ \wedge \\ \text{berserk}_a \text{ eri}_s \end{array}$

5.2 V-eri

Dette er den andre hovedgruppen av baser. Dette var den største gruppen og jeg trodde at den ville være den minst kompliserte å analysere. Men det viste seg at i denne gruppen har de fleste avledningene alternative løsninger. Av de 161 avledningene jeg fant i denne kategorien, var det bare 32 som ikke hadde en alternativ base. En grunn til dette kan være at det er lett å lage andre typer avledninger av verb (gjerne med avledningssuffikset *-er*), eller lage verb av andre ord.

Hvis man ser bort fra alle de alternative løsningene, er mønsteret avledningene i denne gruppen følger, veldig enkelt. Sannsynligvis er det verbet som er basen i de aller fleste avledningene og man vil dermed ha dette mønsteret:

$$\begin{array}{c} \text{avledning}_s \\ \wedge \\ \text{base}_v \text{ eri}_s \end{array}$$

Eksempler på avledninger som var enklere å analysere er:

bedriveri	$\begin{array}{c} \text{bedriveri}_s \\ \wedge \\ \text{bedriv}_v \text{ eri}_s \end{array}$
fomleri	$\begin{array}{c} \text{fomleri}_s \\ \wedge \\ \text{foml}_v \text{ eri}_s \end{array}$
føleri	$\begin{array}{c} \text{føleri}_s \\ \wedge \\ \text{føl}_v \text{ eri}_s \end{array}$
klekkeri	$\begin{array}{c} \text{klekkeri}_s \\ \wedge \\ \text{klekk}_v \text{ eri}_s \end{array}$
myrderi	$\begin{array}{c} \text{myrderi}_s \\ \wedge \\ \text{myrd}_v \text{ eri}_s \end{array}$
pusleri	$\begin{array}{c} \text{pusleri}_s \\ \wedge \\ \text{pusl}_v \text{ eri}_s \end{array}$
skaperi	$\begin{array}{c} \text{skaperi}_s \\ \wedge \\ \text{skap}_v \text{ eri}_s \end{array}$

5.2.1 S-i som alternativ til V-eri

Den største undergruppen til mønsteret V-eri var S-i. Dette var de avledningene som da må få mønsteret:

$$\begin{array}{c} \text{avledning}_s \\ \wedge \\ \text{base}_s \text{ i}_s \end{array}$$

Det jeg mener med dette, er man bare kunne legge *-i* til den mulige basen som sluttet på *er*. Dette var den største undergruppen til V-eri med 83 leksem. Dette er ikke en stor overraskelse, da dette for det meste er avledninger som er dannet med avledningssuffikset *-er* og verbet jeg mener er basen. Pga. dette anser jeg det ikke som veldig sannsynlig at disse substantivene er baser. De aller fleste av dem er nok dannet vha. verbbasen jeg mener *eri-*avledningen også bruker. Det er altså en relativt åpenbar sammenheng. En baker er en person

som baker i et bakeri. En røver er en person som bedriver røveri/som røver. Det gir dermed mening at der er såpass mange avledninger som har S-i som en alternativ analyse. Da disse alternative substantivbasene er avledninger med *-er*, beskriver mange av dem personen som jobber i virksomheten avledningene med suffikset *-eri* beskriver (f.eks. blanderen jobber i et blanderi). Men de kan også beskrive personen som utfører oppførselen (f.eks. en røver driver med røveri).

<p>Bakeri Base: bake (v.), baker (sub.)</p>	$\begin{array}{c} \text{bakeri}_s \\ \wedge \\ \text{bak}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{bakeri}_s \\ \wedge \\ \text{baker}_s \text{ i}_s \\ \wedge \\ \text{bak}_v \text{ er}_s \end{array}$
<p>Blanderi Base: blande (v.), blander (sub.)</p>	$\begin{array}{c} \text{blanderi}_s \\ \wedge \\ \text{bland}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{blanderi}_s \\ \wedge \\ \text{blander}_s \text{ i}_s \\ \wedge \\ \text{bland}_v \text{ er}_s \end{array}$
<p>Røveri Base: røve (v.), røver (sub.)</p>	$\begin{array}{c} \text{røveri} \\ \wedge \\ \text{røv}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{røveri}_s \\ \wedge \\ \text{røver}_s \text{ i}_s \\ \wedge \\ \text{røv}_v \text{ er}_s \end{array}$
<p>Smugleri Base: smuggle (v.), smugler (sub.)</p>	$\begin{array}{c} \text{smugleri}_s \\ \wedge \\ \text{smugl}_v \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{smugleri}_s \\ \wedge \\ \text{smugler}_s \text{ i}_s \\ \wedge \\ \text{smugl}_v \text{ er}_s \end{array}$

Andre eksempler er: *frieri* (*fri* + *-eri*), *hykleri* (*hykle* + *-eri*), *knuseri* (*knuse* + *-eri*), *presseri* (*presse* + *-eri*) og *tiggeri* (*tigge* + *-eri*).

Et unntak som kan være litt mer komplisert enn de andre, er *svindleri*. Selv som jeg fremdeles tror at basen er *svindle*, har vi begge de mulige basene fra tysk (*svindle* – *schwindeln*, *svindler* – *schwindler*) (NAOB, under *svindle* og *svindler*). Man kan argumentere for at *svindler* er dannet som de andre med suffikset *-er*, men det er også en sannsynlighet for at vi har fått det direkte fra tysk.

Svindleri

Base: svindle (v.),
svindler (sub.)

svindleri_s
└───┬───
svindl_v eri_s

svindleri_s
└───┬───
svindler_s i_s

svindleri_s
└───┬───
svindler_s i_s
└───┬───
svindl_v er_s

Andre litt mer kompliserte er: *angiveri* ((eldre) *angive* + *-eri*), *dagdrømmeri* (*dagdrømme* + *-eri*) og *oppfinneri* (*oppfinne* + *-eri*).

5.2.2 S-eri som alternativ til V-eri

Den nest største undergruppen til V-eri er S-eri, med 56 leksemer. I de fleste av disse tilfellene er tolkningen min at verbet gir mest mening semantisk som base, men substantivet er mulig. F.eks. mener jeg *narre* er basen til *narreri*, da *narreri* er å *narre* noen, men *narr* er en mulig base, da dette er en person som kan bedrive *narreri*. En grunn til at jeg ikke anser *narr* som like sannsynlig, er at dette ikke er oppførsel som bare gjøres av en *narr*.

Et annet eksempel her er *dikteri*. Her mener jeg *dikteri* er å holde på med å dikte (denne diktningen er gjerne ikke god), men man kan også se på *dikt* som en base. Det er bare ikke like nær når det kommer til betydning (NAOB, under *dikteri*).

Men det er ikke alle som er like lette å analysere, da 17 av disse leksemene også har mulige baser etter undergruppen S-i. Dette er en relativt stor gruppe som for det meste består av leksemer der jeg mener verbet er mest sannsynlig, men det finnes et *-er*-substantiv og et kortere substantiv som er mulige. F.eks. er nok *røyke* (v) basen til *røykeri*, men både *røyk* (sub.) og *røyker* (sub.) er mulige baser.

Narreri Base: narre (v.), narr (sub.)	narreri _s └───┬─── narr _v eri _s	narreri _s └───┬─── narr _s eri _s
Dikteri Base: dikte (v.), dikt (sub.)	dikteri _s └───┬─── dikt _v eri _s	dikteri _s └───┬─── dikt _s eri _s
Røykeri Base: røyke (v.), røyk (sub.)	røykeri _s └───┬─── røyk _v eri _s	røykeri _s └───┬─── røyk _s eri _s
Svineri Base: svine (v.), svin (sub.)	svineri └───┬─── svin _v eri _s	svineri └───┬─── svin _s eri _s

Andre eksempler er: *aperi* (*ape* + *-eri*), *farger* (*farge* + *-eri*), *klisseri* (*klisse/kliss* + *-eri*) og *rimeri* (*rime/rimer* + *-eri*).

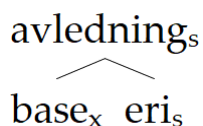
5.2.3 X-eri som alternativ til V-eri

Av avledningene som jeg har analysert som V-eri, er det bare en av avledningene som kan ha den alternative forklaringen X-eri. Dette er *lureri*. Her mener jeg basen er *lure* (v.), men *lur* (adj.) er en mulig, om ikke veldig sannsynlig, base. Avledningen *lureri* har betydningen ‘å bedra noen’ (Bokmålsordboka, under *lureri*). Jeg ser ikke på *lur* (adj.) som særlig sannsynlig base, da det betyr *smart* (Bokmålsordboka, under *lur*). Denne betydningen er så forskjellig fra betydningen til *lureri*, at jeg ikke anser den som veldig sannsynlig.

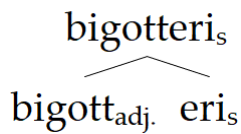
Lureri: Base: lure (v.), lur (adj.)	lureri _s └───┬─── lur _v eri _s	lureri _s └───┬─── lur _{adj.} eri _s
---	--	---

5.3 X-eri:

Denne kategorien har bare 14 leksem, der basen enten er adjektiv eller fraser. Dette er en liten kategori, men den har en del av de mer interessante avledningene. Selv om det er en del av de mer uvanlige avledningene i denne kategorien, følger de mønsteret:

Mesteparten av disse tilfellene har adjektiv som base og er relativt enkle å forklare, som *bigotteri*:

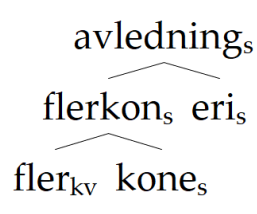

Andre som er enkle å analysere er: *galanteri* (*galant* + *-eri*), *koketteri* (*kokett* + *-eri*) og *pikanteri* (*pikant* + *-eri*).

Men det er også en liten gruppe som er fraser. Dette er avledningene *flerguderi*, *flerkoneri* og *flermanneri*. Disse forekommer bare i disse konstruksjonene, dvs. [kvanter + sub.] + *-eri*. Det er ikke noe som heter *flergud*, *flerkone* eller *flermann*.

Flerguderi:

Base: fler- (kv) + gud (sub.)

5.3.1 S-eri som alternativ til X-eri

X-eri er en liten kategori og det er ikke mange alternative baser. Jeg fant bare tre med alternative baser. Disse alternativene basene staves likt den primære basen. Den eneste forskjellen er at de har en annen ordklasse (*grotesk* + *eri*, *sleip* + *eri* og *virtuos* + *eri*).

Semantisk vil jeg si at adjektivet gi mer mening som bases, men ved disse eksemplene er det vanskelig å bedømme hva basen er, da det morfologiske mønsteret vil bli veldig likt. Dette er illustrert i tabellen under. De to forskjellige morfologiske trærne til avledningene er like med unntak av ordklassen til basen.

Groteskeri Base: Grotesk (adj.), grotesk (sub.)	$\begin{array}{c} \text{groteskeri}_s \\ \wedge \\ \text{grotesk}_{\text{adj.}} \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{groteskeri}_s \\ \wedge \\ \text{grotesk}_s \text{ eri}_s \end{array}$
Sleiperi Base: Sleip (adj.), sleip (sub.)	$\begin{array}{c} \text{sleiperi}_s \\ \wedge \\ \text{sleip}_{\text{adj.}} \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{sleiperi}_s \\ \wedge \\ \text{sleip}_s \text{ eri}_s \end{array}$
Virtuoseri Base: Virtuos (adj.), virtuos (sub.)	$\begin{array}{c} \text{virtuoseri}_s \\ \wedge \\ \text{virtuos}_{\text{adj.}} \text{ eri}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{virtuoseri}_s \\ \wedge \\ \text{virtuos}_s \text{ eri}_s \end{array}$

5.4 S-i:

Denne hovedgruppen er interessant, da du ikke kan legge hele avledningssuffikset *-eri* til basen, men bare kan legge til *-i*. Gruppen har avledninger som enten har substantiv som ender på *-er* som base eller det er snakk om en frase. Dette er den første gruppen som ikke har en klar base + *-eri* og den rommer 112 leksemer. Gruppen skiller seg også fra de jeg omtalte i 5.2.1, da det for det meste ikke er en mulig verbbase. I de tilfellene denne basen eksisterer, er denne lite sannsynlig. Det ser dermed ut som man enten har et nytt avledningssuffiks *-i*, eller det er et tilfelle av haplologi, dvs. en forenkling av likelydende lyder. Det ser nesten ut som det sistnevnte er tilfelle, da det potensielle avledningssuffikset *-i* tilfører samme betydninger som *-eri* gjør.

I denne gruppen får man mønsteret:

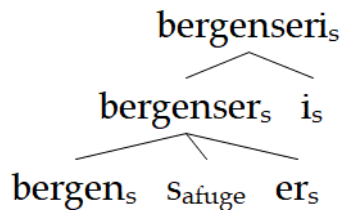
$$\begin{array}{c} \text{avledning}_s \\ \wedge \\ \text{base}_s \text{ i}_s \end{array}$$

Det er veldig få av disse basene som er enkle og relativt ukompliserte. Dette er avledninger som:

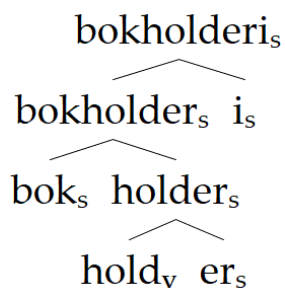
Kaperi Base: kaper (sub.)	Gartneri Base: gartner (sub.)	Forræderi Base: forræder (sub.)	Rederi Base: reder (sub.)
$\begin{array}{c} \text{kaperi}_s \\ \wedge \\ \text{kaper}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{gartneri}_s \\ \wedge \\ \text{gartner}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{forræderi}_s \\ \wedge \\ \text{forræder}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{rederi}_s \\ \wedge \\ \text{reder}_s \text{ i}_s \end{array}$

Problemet med mange av de andre avledningene er at dette ikke er enkle baser, men består av mer komplekse orddannelser. Noen er sammensetninger, mens andre er avledninger og fraser, men de ender alle på *-er*, så og refererer ofte til en person eller et yrke.

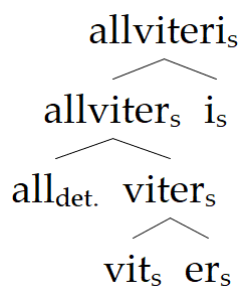
Et enkelt eksempel her er *bergenseri*. Her må basen være *bergenser*, altså en person fra Bergen, men dette er da en avledning igjen:

Et tilfelle der man har en sammensetning som base, er *bokholderi*. Basen her er *bokholder*, som er en sammensetning av *bok* og *holder*:

Noen av basene er fraser, som f.eks. *allviteri*. Basen her er *allviter*, som er sammensatt av *all-*⁵ og avledningen *viter*:

Jeg kommer til å gå mer inn på de forskjellige alternative basene under.

⁵ Dette kaller NAOB et sammensetningsledd (under *all-*).

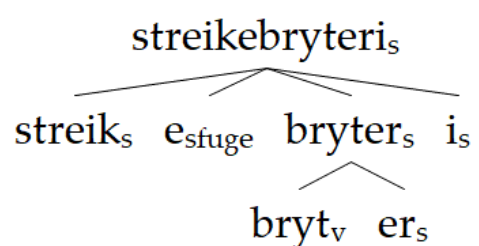
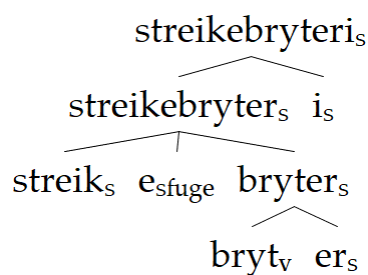
5.4.1 X-i som alternativ til S-i

Som oftest er basene i X-i adjektiv, men i denne undergruppen består for det meste av de mer kompliserte løsningene til S-i. I dette delkapittelet vil jeg også behandle de med *-makeri* og *-gjengeri* i et delkapittel hver, da det er såpass mange av dem.

Utenom disse to gruppene, var det også andre mer kompliserte løsninger. Et av disse er *streikebryteri*. Grunnen til at den havner under denne kategorien, er at man kan tenke seg at den har dannet seg slik: *streik* + *e* + *bryter* + *-i*. Men det er mer trolig dannet etter mønsteret S-i, da det ikke er særlig sannsynlig at det er blitt dannet om man ikke hadde *streikebryter*.

Streikebryteri

Base: streikebryter
(sub.), streik (sub.) + e
(sfuge) + bryter (sub.)

5.4.1.1 -makeri

Dette er en spesiell gruppe, da det ikke er sikkert at dette er en *eri*-avledning. Man kan tenke seg at dette er et eget avledningssuffiks, sammensetningsledd, eller om det er en undergruppe av avledninger med *-eri*. Leksemene vil da ha en av de to strukturene under:

Har man denne strukturen:	Eller denne strukturen:
$\begin{array}{c} \text{avledning}_s \\ \wedge \\ \text{base}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{avledning}_s \\ \wedge \\ \text{base}_s \text{ makeri}_s \end{array}$

Det er ingen artikkel i Bokmålsordboka om *-makeri*, og jeg fant heller ingen i NRG, men Norsk ordbok har en artikkel. Her defineres *-makeri* som en framstilling av et håndverksprodukt, eller verkstedet hvor det framstilles, eller som oppførsel som ansees som nedsettende (Norsk ordbok 2014, under *-makeri*). NAOB har også en artikkel som mener det betegner en «virksomhet av en bestemt type», eller «oppførsel, opptreden (til personer som betegnes i sammensetninger med *-maker*)» (NAOB, under *-makeri*).

Disse betydningene reflekterer noen av betydningene *-eri* vil gi et ord. NAOB nevner også at vi har *-makeri* fra middelnedertysk *-makerie*, og at man kan jamføre det med *-maker* og *-eri*.

Hvis man ser på Bokmålsordboka og NAOBs artikkeler om *-maker*, er dette betegnelser for håndverkere, personkarakteristikk eller engelske låneord (Bokmålsordboka, under *maker*, NAOB, under *-maker*). Dette stemmer overens med at *-makeri*-ordene reflekterer et sted eller en oppførsel som reflekterer det korresponderende *-maker*-ordet.

Hvis man tar *kurmakeri* som et eksempel, er *kurmakeri* det å gjøre kur og *kurmaker* en person som gjør kur. På samme måte er *intrigemakeri* det å intrigere, og en *intrigemaker* en person som lager intriger. *-makeri*-ordet reflekterer i disse tilfellene oppførselen som blir gjort av personen *-maker*-ordet snakker om.

<p>Kurmakeri Base: kurmaker (sub.), kur (sub.)</p>	<p style="text-align: center;">kurmakeri_s \wedge kurmaker_s i_s \wedge kur_s maker_s</p>	<p style="text-align: center;">kurmakeri_s \wedge kur_s makeri_s</p>
<p>Intrigemakeri Base: intrigemaker (sub.), intrige (sub.)</p>	<p style="text-align: center;">intrigemakeri_s \wedge intrigemaker_s i_s \wedge intrige_s maker_s</p>	<p style="text-align: center;">intrigemakeri_s \wedge intrige_s makeri_s</p>

-maker kan ikke bli analysert mer i norsk, da det er ingenting som heter *-mak* i norsk. Dette er da mest sannsynlig, som ordbøkene nevner, noe vi har fra tysk. Men man kan tenke seg at man kan analysere *-makeri* selv om vi sannsynligvis har fått dette fra tysk også:

makeri_s
 \wedge
maker_s i_s

Det er langt fra alle av *makeri*-ordene jeg fant som er i Bokmålsordboka. De aller fleste av dem har ingen artikkel i ordboken. Men en god del av dem har det korresponderende *maker*-ordet. Dette tyder nok på at *-maker* er kommet mer inn i språket enn *-makeri*, og at man trolig har dannet ordene med tanke på disse *maker*-ordene. Av de *makeri*-ordene man finner i Bokmålsordboka, er det de som betegner håndverkssteder som det er mest sannsynlig å finne. *Pottemakeri* er et av disse, mens *skomakeri* overraskende nok ikke er der.

<p>Pottemakeri Base: pottemaker (sub.), potte (sub.)</p>	<p style="text-align: center;">pottemakeri_s \wedge pottemaker_s i_s \wedge potte_s maker_s</p>	<p style="text-align: center;">pottemakeri_s \wedge potte_s makeri_s</p>
<p>Skomakeri Base: skomaker (sub.), sko (sub.)</p>	<p style="text-align: center;">skomakeri_s \wedge skomaker_s i_s \wedge sko_s maker_s</p>	<p style="text-align: center;">skomakeri_s \wedge sko_s makeri_s</p>

5.4.1.2 -gjengeri

Dette er en lignende undergruppe som *-makeri*. Men dette er en betraktelig mindre gruppe med seks leksem. Som *-makeri* over kan man se på dette som sitt eget sammensetningsledd, da man ikke har *-gjengeri* som et eget ord. Eksempler her er *klokkegjengeri* og *løsgjengeri*. Men i motsetning til *-makeri* har jeg ikke klart å finne noen artikkel om *-gjengeri*, men jeg har funnet noen for *-gjenger*.

Bokmålsordboka mener leddet kommer fra foreldet *gange*, og betegner en som går på en måte som reflekterer det første leddet (Bokmålsordboka, under *-gjenger*). NAOB mener at det er et sammensetningsledd fra middellavtyske *-genger* i tillegg til en foreldet form av *gå*. Det betegner «person som går», «en person som hyppig ferdes på bestemte steder», eller det har en overført betydning om en «person som har en bestemt rolle eller adferd» (NAOB, under *-gjenger*).

Avledningene med *-gjengeri* reflekterer en oppførsel som *-gjenger*-personen gjør. F.eks. er *løsgjengeri* det å oppføre seg som en løsgjenger, *søvnngjengeri* er å gå i søvne, noen en søvnngjenger gjør, og *rågjengeri* er å oppføre seg uforsvarlig i trafikken, mens en rågjenger er en person som går uforsvarlig i trafikken.

Løsgjengeri Base: løsgjengeri (sub.), løs (adj.)	$\begin{array}{c} \text{løsgjengeri}_s \\ \text{-----} \\ \text{løsgjenger}_s \text{ i}_s \\ \text{-----} \\ \text{løs}_{\text{adj.}} \text{ gjenger}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{løsgjengeri}_s \\ \text{-----} \\ \text{løs}_{\text{adj.}} \text{ gjengeri}_s \end{array}$
Rågjengeri Base: rågjenger (sub.), rå (adj.)	$\begin{array}{c} \text{rågjengeri}_s \\ \text{-----} \\ \text{rågjenger}_s \text{ i}_s \\ \text{-----} \\ \text{rå}_{\text{adj.}} \text{ gjenger}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{rågjengeri}_s \\ \text{-----} \\ \text{rå}_{\text{adj.}} \text{ gjengeri}_s \end{array}$
Søvngjengeri Base: søvngjenger (sub.), søvn (sub.)	$\begin{array}{c} \text{søvngjengeri}_s \\ \text{-----} \\ \text{søvngjenger}_s \text{ i}_s \\ \text{-----} \\ \text{søvn}_s \text{ gjenger}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{søvngjengeri}_s \\ \text{-----} \\ \text{søvn}_s \text{ gjengeri}_s \end{array}$

5.4.2 V-eri som alternativ til S-i

Det er bare 13 avledninger som kan ha mønsteret V-eri som en alternativ analyse. Disse er mulige analyser, men de er ikke veldig sannsynlige, da de fleste av de mulige verbbasene sannsynligvis er dannet av substantivet jeg mener er basen. F.eks. har man sannsynligvis *hus holde* fra *hus holder*. Men dette er nok det mest sannsynlige av disse mulige verbene, da de fleste er mulige verb. F.eks. kan man tenke seg verbet *overløpe*, men dette finnes ikke i Bokmålsordboka. Jeg fant det i NAOB, men definisjonen reflekterer betydningen til *overløper*, og det er dermed sannsynligvis et tilfelle av tilbakedanning.

Husholderi Base: husholder (sub.), hus holde (v.)	$\begin{array}{c} \text{husholderi}_s \\ \text{-----} \\ \text{husholder}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{husholderi}_s \\ \text{-----} \\ \text{hushold}_v \text{ eri}_s \end{array}$
Overløperi Base: overløper (sub.), overløpe (v.)	$\begin{array}{c} \text{overløperi}_s \\ \text{-----} \\ \text{overløper}_s \text{ i}_s \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{overløperi}_s \\ \text{-----} \\ \text{overløp}_v \text{ eri}_s \end{array}$

5.4.3 V-i og S-eri som alternativ til S-i

Jeg behandler her både underkategorien V-i og S-eri her, da det bare er ett alternativ i hver gruppe. *Filibusteri* er det eneste som har V-i som en alternativ løsning. Det er en sannsynlig løsning da *filibuster* og *filibustere* har relaterte meninger. Å filibustere å bruke filibustertaktikk (NAOB, under *filibustere*), mens en filibuster driver med obstruksjoner som gjerne er politiske, altså filibustertaktikk (Bokmålsordboka, under *filibuster* og NAOB, under *filibuster*). Det er veldig vanskelig å definere *filibustere* uten å bruke definisjonen til *filibuster*, noe som styrker min oppfatning at *filibuster* er basen. Noe annet som styrke denne oppfatningen, er at det er bare NAOB som har en definisjon for *filibustere*.

Filibusteri

Base: *filibuster* (sub.),
filibustere (v.)

*filibusteri*_s
└───┬───┘
*filibuster*_s *i*_s

*filibusteri*_s
└───┬───┘
*filibuster*_v *i*_s

Det er bare ett ord med S-eri som en alternativ løsning. Dette er *skytter*. *Skytte* er en mulig løsning, men det er et foreldet ord.

Skytteri

Base: *skytter* (sub.), *skytte*
(sub.)

skytteri
└───┬───┘
*skytter*_s *i*_s

skytteri
└───┬───┘
*skytt*_s *eri*_s

5.5 V-i

Dette er kategorien som for det meste er fremmedord som man kan tenke seg er mulige å analysere med en norsk base. Dette er for det meste verb vi har fra latin og fransk. Disse er *ere*-verb. Her er det trolig et tilfelle av haplogogi, da det i de fleste tilfeller vil høres rart ut om man gjentar disse lydene (-er) flere ganger. Vi får dermed strukturen:

*avledning*_s
└───┬───┘
*base*_v *i*_s

Siden nesten alle disse avledningene er fremmedord, kan dette også være tilfelle av tilbakedanninger. Det er bare en av dem (*destilleri*) som ikke har et fransk eller latinsk ord vi kan ha fått det fra.

Broderi Base: brodere (v.)	$\begin{array}{c} \text{broderi}_s \\ \wedge \\ \text{broder}_v \text{ i}_s \end{array}$
Destilleri Base: destillere (v.)	$\begin{array}{c} \text{destilleri}_s \\ \wedge \\ \text{destiller}_v \text{ i}_s \end{array}$
Kåseri Base: kåsere (v.)	$\begin{array}{c} \text{kåseri}_s \\ \wedge \\ \text{kåser}_v \text{ i}_s \end{array}$
Raffineri Base: raffinere (v.)	$\begin{array}{c} \text{raffineri}_d \\ \wedge \\ \text{raffiner}_v \text{ i}_s \end{array}$
Trakasseri Base: trakassere (v.)	$\begin{array}{c} \text{trakasseri}_s \\ \wedge \\ \text{trakasser}_v \text{ i}_s \end{array}$

En avledning som ser ut som den passer i denne kategorien, er *regjereri*. Basen til denne er også et *ere*-verb, men i motsetning til de andre er det *-eri* og ikke *-i* som er suffikset. Mens de andre har deler av basen til felles med suffikset, og dermed bare får en *-i*, er hele *-eri* lagt til *regjere*. Dette betyr dermed at denne avledningen passer bedre til kategorien V-eri.

Regjereri
Base: regjere (v.)

$$\begin{array}{c} \text{regjereri}_s \\ \wedge \\ \text{regjer}_v \text{ eri}_s \end{array}$$

5.5.1 V-eri som alternativ til V-i

Det er bare én avledning i denne gruppen som har en mulig alternativ base. Dette er *flaneri*. Jeg mener at det er *flanere* (v.) som er basen, men man har også *flane* (v.) som kan være en mulig base. Om den var det, ville avledningen være lettere å analysere, da den ville passe inn i V-eri-grupperingen.

Her er det betydningen som jeg mener utelukker *flane* (v.). *Flaneri* er, ifølge både Bokmålsordboka og NAOB, et lett slentrede kåseri eller annen litteratur. NAOB mener også at vi har ordet fra fransk *flâneri* (Bokmålsordboka, under *flaneri* og NAOB, under *flaneri*).

Både Bokmålsordboka og NAOB mener at *flanere* (v.) betyr å drive/slentre sorgløst omkring (Bokmålsordboka, under *flanere* og NAOB, under *flanere*). Det er dermed lett å se sammenhengen med et flaneri eller kåseri, som er lett slentrede tekster.

Å flane betyr, ifølge Nynorskordboka (det var ingen artikkel i Bokmålsordboka), å glane eller måpe, eller «fare høgt og lågt». Det nevnes også at det norrøne *flana* hadde betydningen ‘drive omkring’, men den moderne betydningen har forandret seg en del (Nynorskordboka, under *flane*). NAOB forsterker dette inntrykket ved å definere *flane* (v.) som enten å flørte eller være lettsindig (NAOB, under *flane 1* og *2*).

Det er en sammenheng mellom *flaneri* og definisjonen for *flane* i Nynorskordboka, men dette er eldre og mindre brukte betydninger. Da man i tillegg har det franske *flâneri*, er det mer sannsynlig det er snakk om et fremmedord. Men om man skal analysere det i norsk, må man bruke verbet *flanere*.

Flaneri

Base: *flanere* (v.), *flane* (v.)

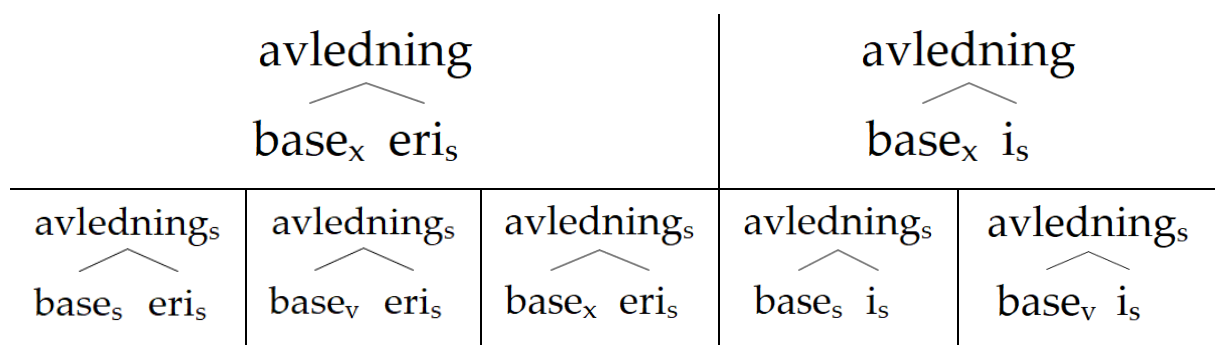
$$\begin{array}{c} \text{flaneri}_s \\ \wedge \\ \text{flaner}_v \text{ i}_s \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{flaneri}_s \\ \wedge \\ \text{flan}_v \text{ eri}_s \end{array}$$

5.6 Oppsummering

Jeg fant flere forskjellige mønstre for å danne avledninger med avledningssuffikset *-eri* i løpet av den morfologiske analysen. Jeg fant fem forskjellige mønsterkategoriene, som reflekterer hvor vanskelig det var å analysere avledningene i materialet mitt. I mange tilfeller var det bare en mulig base, men i en god del av avledningene var det ikke alltid like lett å avgjøre hva basen var.

Avledningene delte seg inn i to hovedmønstre. De skilte seg fra hverandre ved at de enten hadde *-eri* eller *-i* som suffiks. Tre av mønstrene hadde *-eri* som suffiks og to hadde *-i* som suffiks:

Når det kommer til de mest brukte mønstrene var det S-eri, V-eri og S-i. Disse tre mønstrene utgjorde majoriteten av avledningene. Mens X-eri og V-i bare hadde en håndfull hver. Man kan dermed anta at disse to ikke er særlig produktive.

I kapittel 6 vil jeg se videre på betydningen avledningssuffikset gir til basen den henger seg på. Og om det er noen sammenheng mellom de morfologiske gruppene og de semantiske.

6. Resultater av semantisk analyse

Dette kapittelet går over den semantiske analysen, dvs. hvilken betydning(er) avledningssuffikset *-eri* gir til basen. Som et resultat av analysen av materialet mitt vil jeg si at *-eri* gir flere forskjellige betydninger til avledningen, med utgangspunkt i basen. Grovt sett går de fleste av disse inn i to hovedkategorier. Disse er *oppførsler* og *virksomheter*. Det er ikke alltid like lett å si hvilken betydning avledningen får av suffikset. Men grovt sett reflekterer avledningen en oppførsel eller virksomhet som har med basen å gjøre. For eksempel er et *bryggeri* et sted man brygger noe, et *damperi* et sted man damper noe, et *vaskeri* er et sted man vasker noe, *forbrukeri* er det å forbruke noe, og *aperi* er det at noen aper. Men ikke alle tilfellene er like lette å definere som disse. Som man kan se, er det mye lettere å definere de avledningene som beskriver virksomheter enn de som beskriver oppførsler. Dette gjelder spesielt de ordene som sannsynligvis er fremmedord og ikke dannet i norsk (som *rederi*), og de som ikke har en like gjennomiktig betydning.

Når det kommer til overenstemmelse med de morfologiske kategoriene, kan man finne de fleste betydningene i de fleste av dem. Jeg har dermed valgt å presentere resultatet av analysen etter betydningskategoriene og ikke etter de morfologiske kategoriene. Om jeg hadde representert betydningene etter de morfologiske kategoriene, ville jeg ha repetert meg selv flere ganger. Det er lettere å nevne når jeg ikke har funnet eksempler på en betydning i en av de morfologiske kategoriene. Man kan heller ikke si at en basetype av en ordklasse gir en spesiell betydning som er annerledes fra en annen ordklasse. For eksempel har man den samme betydningen av avledningssuffikset i både *potteri* og *bakeri*. Men *potteri* har substantivet *potte* som base og *bakeri* har verbet *bake* som potte. De beskriver begge virksomheter som lager noe. I disse tilfellene potter og bakverk. Jeg slo derfor fra meg å dele inn de semantiske kategoriene for hver av de morfologiske, da jeg anså det som mer ryddig å dele inn etter betydningene fra hele materialitet:

- 6.1 Oppførsel
- 6.2 Virksomhet
- 6.3 Andre betydninger

6.1 Oppførsel

Dette er nok den mest produktive betydningsformen av avledningssuffikset. Den er lett å bruke til å danne nye ord, gjerne negativt ladet, til å beskrive oppførselen til folk. Disse dannes gjerne for effekt, og de blir ikke alltid repetert nok til å komme i vanlig bruk. Her gir base + *-eri* = oppførsel som reflekterer basen. Denne oppførselen kan også gjerne være en handling, men det er vanskelig å finne mer beskrivende undergrupper her. Denne betydningen finner jeg også i alle de morfologiske gruppene jeg har gått igjennom i 5.

S-eri: *nerderi* (base: *nerd*) «Og lag for all del noen regler mot nerderi!»

AV03Un0515.670

V-eri: *fråtseri* (base: *fråtse*) «La oss også se på en annen side ved dette fråtseriet.»

SA11Vi0222.121

X-eri: *bigotteri* (base: *bigott*) «...et av stridsspørsmålene var nettopp religion, er det vanskelig å spore noe religiøst bigotteri hos Erik.» SA02EnPe02.10011

S-i: *lystløgneri* (base: *lystløgner*) «Alle på klubben ser jo at det bare er løgn, lystløgneri!» SK01BeBe01.1466

V-i: *trakasseri* (base: *trakassere*) «Det var først etter flere års ubehageligheter - ja, trakassier - at tjenestemennene ved det norske fremmedpolitiet motvillig aksepterte at Anna» SK01HaEs05.717

Det er nok i denne betydningsgruppen vi finner mest negative betydninger av avledningssuffikset, da det er veldig lett å danne negative ord for å beskrive hva noen gjør. *Fylleri* (base: *fyll*, S-eri) er et eksempel her, da det er klart negativt. *Horeri* (base: *hor*, S-eri) kommer også innenfor som en negativt ladd avledning, som forsterker basens betydning uten egentlig å forandre betydningen noe særlig. Bokmålsordboka (under *horeri*) har *hor* som definisjonen til *horeri*.

(1) «Reisende i hovedstaden i 1820- og 30-årene bemerket gjerne fylleriet. Bodman kommenterte i 1846 riktignok fraværet av skjenkesteder og fulle folk, men det ...» SA02MyJa02.1290

(2) «... hun kom med falske beskyldninger om hekseri, maktmisbruk og horeri mot dem, med den følge at hun ble dømt til livsvarig forvaring på Vardøhus ...»

SK01LuTh01.2037

Men det er ikke alltid like lett å vite om en avledning er negativt ladd. Noen ganger har konteksten mye å si for betydningen. *Aperi* (base: *ape*, V-eri) er et eksempel her. Dette kan være et negativt ladd ord, men man kan bruke det nøytralt eller positivt:

(3) «Han talte om borgervæpningene og gutters *aperi* etter sine fedre, og strødde salt i sår ved å si at ...» AV02BT970111073.28

Denne bruken er nok ikke negativ. Det avhenger mer av om denne oppførselen de *aperi* etter i setning (3) var negativ eller ikke. Jeg fant ikke mer kontekst i den delen av teksten korpuset viste, men det er mulig at det var noe uskyldige de *aperi* etter, eller det kan ha vært en negativ oppførsel. Konteksten har alt å si for om *aperi* er et negativt, nøytralt eller positivt ladd ord. Dette er tilfelle i mange andre ord, men som oftest ligger forskjellen bare mellom negativt og nøytralt ladde ord.

Noen andre avledninger som ikke nødvendigvis er negative, er *svermeri* (base: *sverme*, V-eri) og *kødderi* (base: *kødde*, V-eri) og de reflekterer tydelige oppførsler. *Svermeri* er oppførsel der man svermer, og *kødderi* er oppførsel der man koddet. Disse trenger ikke å være negative ladde oppførsler, men de vil nok blir brukt med negativt ladd betydning mesteparten av tiden.

(4) «Straks den hengir seg til sentimentale svermerier, har den mistet sin gyldighet.» AV01Da9905.37

(5) ««Og hva tror du denne samtalen var?» «Kødderi,» svarte betjenten.»

SK01KrTo01.4538

Et eksempel på en avledning som man kan definere som en handling er *taleri* (base: *tale*, S-eri). Her er det åpenbart det å holde en tale som er betydningen, gjerne negativt ladd.

(6) «Og han ventet på at hun skulle avslutte taleriet sitt med den latteren det kunne være spott i.» SK01RuNJ02.1318

De aller fleste avledningene har en relativt lett forståelig betydning, og følger mønsteret: base + *-eri* = oppførsel/handling som reflekterer basen. Men det er ikke alltid like enkelt.

Balanseri (base: *balanse*, S-*eri*) er et eksempel her. Dette er annerledes, da det helt klart høres ut som en oppførsel som er nedsettende. Det vil si at noen balanserer noe, gjerne noe innenfor regnskap. Men dette er en handling. Som man kan se under i setning (7), ble avledningen brukt for å beskrive dyktigheten til noen som holdt på med balansekunst i et sirkus:

(7) «... hele dette balanseri så elegant gjennomført at selv klovnene i samme manesje applauderer ...» SK03ViTr01.32

Man kan også få avledninger som har en betydning som en oppførsel/handling eller en virksomhet. Dette er tilfelle med *anmelderi* (base: *anmelder*, S-*i*). Dette er enten handlingen å anmelde noe, eller det er at man mer eller mindre holder på med det som en virksomhet eller et slags arbeid. Den sistnevnte betydningen er nok mindre sannsynlig, men om man kan se i setning (9) er det mulig.

(8) «La oss vende tilbake til det jeg har skrev innledningsvis, om anmelderiet i Norge.» SA11Vi0312.149

(9) «Og det var pengene som drev meg i anmelderiets klamme grep.» SK04HagS01.303

6.1.1 -gjengeri

Dette er kanskje et av de få tilfellene der man, så vidt jeg kan se fra korpuset, bare får betydningen 'oppførsel'. Alle eksemplene jeg har funnet av denne typen er oppførsler.

Råvgjengeri (base: *råvgjenger*, S-*i*) er å oppføre seg som en råvgjenger, *søvnngjengeri* (base: *søvnngjenger*, S-*i*) er å oppføre seg som en søvnngjenger, og *vanegjengeri* (base: *vanegjenger*, S-*i*) er å oppføre seg som en vanegjenger.

(10) «... slik det framgikk av kapittel 13, «forseelser og andre ikke-inntektsbringende aktiviteter, som råvgjengeri, dagdriveri, spraye graffiti, kaste søppel på gata, sniking på bussen og ...» SK01ToSt01.4047

(11) «Sprøtt. Det er ikke meg i det hele tatt. Søvnngjengeri kan behandles, det finnes medisiner mot det.» TV03PS1005.178

(12) «En del vanegjengeri og fordommer må nok overvinnes før et slikt mål nås - selv om oppgaven ikke ...» AV02BT970308085.25

6.2 Virksomhet

I denne betydningsskategorien følger de fleste avledningene med mønsteret *base + -eri*, og gir betydningen virksomhet eller del av virksomhet hvor *base* blir gjort. Denne gruppen blir ikke brukt like mye som den som gir oppførsel i dag, men den blir fremdeles oppfattet som en reell måte å danne nye ord på. Et eksempel på dette er *creperi* (base: *crepe*, S-eri). Dette er da åpenbart et sted som selger creper.

(13) «Du sitter utendørs på creperiet og nyter det hele.» SA03BrAr02.2526

Men i motsetning til oppførsler, kan man finne mange underkategorier som går under virksomhet: bedrift (anlegg, butikker, fabrikker, restaurant og verksted), organisasjon, yrke, sted eller arbeid.

Den er heller ikke like anvendelig som oppførselskategorien er. Jeg finner eksempler på virksomheter i nesten alle de morfologiske kategoriene (*destilleri* (V-i), *snekkeri* (S-i), *farger* (v-eri), *potteri* (S-eri)), men ikke i kategorien X-eri.

6.2.1 Bedrift

Man kan legge flere av underkategoriene under 'bedrift'. Grovt sett gir avledningssuffikset her betydningen 'bedrift som har noe med basen å gjøre'. Men denne er litt for generell, og må presiseres mer under i hver underkategori. Det er også en del av avledningene i denne kategorien som ikke bare beskriver selve bedriften. Det er en del som kan beskrive f.eks. en fabrikk og et anlegg inne på fabrikk.

Slakteri (base: *slakte*, V-eri) er nok det beste eksemplet på en avledning som er en bedrift, men det er en av få. Da de fleste beskriver både bedriften og fabrikk eller anlegget. *Renseri* (base: *rense*, V-eri) er enda en av disse. Dette kan være en del av en fabrikk, et anlegg, eller det kan være selve bedriften:

(14) «I dag er det blant annet renseri i bygningen, og BT er det eneste som minner om tidligeretider...» AV02BT96070204.7

(15) «Alle Vestlandske Salslags slakterier er nå godkjent for mottak og foredling av slaktedyr fra økologisk landbruk.» AV02BT950630038.13

6.2.1.1 Anlegg og verksted

Dette er en kategori der avledningen viser til et anlegg eller verksted i en fabrikk eller annen bedrift. Betydningen her blir da base + *-eri* = anlegg/verksted hvor basen gjøres. Klare eksempler her er *pakkeri* (base: *pakke*, V-eri) og *rugeri* (base: *ruge*, V-eri). Dvs. at det pakkes i et *pakkeri* og det ruges i et *rugeri*.

(16) «I tillegg vil avisen bygge en ny hovedpresse og et nytt pakkeri.»

SA11TU9648.902

(17) «Kyllinger til eggproduksjon omsettes normalt som daggamle kyllinger fra rugerier og til livkyllingoppdrettere.» SA09SNL01.90335

Men som nevnt over er ikke alle like lette å kategorisere. *Ysteri* (base: *yste*, V-eri) er enda et eksempel på dette. Et *ysteri* kan være en egen bedrift der man lager ost, eller det kan være en del av et meieri. På samme måte kan *destilleri* beskrive et anlegg i en bedrift, eller det kan beskrive selve bedriften.

(18) «Endelig er spillvannet fra destilleriene blitt ført direkte ut i elver og vann som følgelig er blitt kraftig forurenset av ...» SA11IV0647.35

(19) «Synnøve Finden er også medeier i Hemsegarden Ysteri.» SA11MH0601.35

Man kan også beskrive en del av disse avledningene som uttrykk for verksted. F.eks. kan et *fargereri* (base: *farge*, V-eri) være et verksted eller et anlegg i en fabrikk. Men det er også en del som helt åpenbart er verksted. *Garveri* (base: *garve*, V-eri) er nok et av de beste eksemplene her, da dette blir definert av Bokmålsordboka (under *garveri*) som et verksted.

(20) «... og anvendes bl.a. ved fremstilling av iseddik, eddiksyreanhydrid, acetylklorid, i fargerier og garverier, ved galvanisering som buffersubstans, i analytisk kjemi og fotografiske formål.» SA09SNL01.114641

Men selv dette blir brukt til å beskrive større deler som anlegg eller egne fabrikker. I en del av tilfellene er det størrelsen på verkstedet og hvor automatisert det er, som vil avgjøre forskjellen mellom verksted, anlegg og fabrikk/bedrift. F.eks. vil et større spinneri være en bedrift eller et anlegg, mens et mindre vil være et verksted.

6.2.1.2 Fabrikk

Som nevnt over i 6.2.1 og 6.2.1.1 kan man bruke det samme ordet til å beskrive en fabrikk eller deler av den. *Spinneri* (base: *spinne*, V-eri) er et av dem. Det kan enten være anlegget som spinner f.eks. ull, eller det kan være en fabrikk som spinner ting som ull.

(21) «I dag er det bare igjen Gjestal Spinneri på Oltedal som er igjen av ullvareindustrien som tettstedene ålgård og Oltedal har vokst opp ...»
SA09Wiki01.63636.

6.2.1.3 Butikk

I denne kategorien er det en del avledninger som ikke har en spesielt gjennomiktig betydning. *Bakeri* (base: *bake*, V-eri) og *landhandleri* (base: *landhandler*, S-i) er nok de som har mest gjennomiktig betydning, men selv her kan *bakeri* referere til en større bedrift og ikke bare en enkel butikk.

(22) «Det er heller ikke plass til så mange på bakeriet, der både pakking og forsendelse gjøres, og der eskene klargjøres for pakking.» AV02BT950408086.29

(23) «De neste hundre år skulle bli landhandlerienes tidsalder i Norge.»
SA09Wiki01.183634

Avledningen *poståpneri* (base: *poståpner*, S-i) er nok ikke et ord folk i dag vil vite betydningen av. Det er mer sannsynlig at folk som er vokst opp i mer landlige strøk vet hva dette er. Det er ikke åpenbart at det er et postkontor på landet. Det hører ut som en handling som beskriver det å åpne post.

(24) «Samtidig med jernbanelinjen ble det åpnet butikk (landhandel) og poståpneri.»
SA09Wiki01.89653

Kondomeri (base: *kondom*, S-eri) og *parfymeri* (base: *parfyme*, S-eri) er heller ikke spesielt gjennomiktige. Man må nesten vite at det er butikker før man ser sammenhengen.

Avledningen benytter bare én av varene de selger for å beskrive hele foretaket, og ikke en fellesbetegnelse. Når man vet at det er en butikk, kan man se sammenhengen mellom denne ene varen og de andre varene.

(25) «... Dressmann og melk hos 7-eleven, og for all del folkens IKKE kjøp kondomer på kondomeriet.» UN04UsN01.11686

(26) «Det var lenge siden jeg hadde handlet på parfymeri, det tok lengre tid enn beregnet å finne riktig leppestift og øyensverte, ...» SK01OpMa01.4561

6.2.1.4 Spisested

Ved enkelte av avledningene vil avledningssuffikset gi betydningen spisested som har sammenheng med basen. *Spiseri* er nok den mest gjennomsliktige. Det betyr åpenbart et sted hvor man spiser, og er et synonym for restaurant eller kafé.

(27) «Fraterna Domus (via de Monte Brianzo 62) er et kommunalt spiseri med fast meny i et hospits, som også er drevet av nonner.» SA11Re0625.37

Creperi er lite gjennomsliktig, da det høres mer ut som en oppførsel. Noe av grunnen til dette er at mange nye avledninger med *-eri* beskriver oppførsler. Dette gjør at man ofte først tenker på denne oppførselen eller handlingen. *Creperi* kan være det å lage creper. Men som nevnt over i 6.2 er *creperi* et spisested som selger creper. Et annet lignende ord jeg fant i korpuset er *tenteri* (base: *tent*). Jeg mener dette er en avledning, men basen er her det engelske ordet *tent*. *Tenteri* har en lignende betydning som *creperi*, da dette er et slags spisested som er under et telt. *Tenteri* er ikke tatt med i selve analysen min da basen er engelsk og ikke norsk. Men den er interessant, da den viser hvor anvendelig og produktiv avledningssuffikset er. Vi bruker det med fremmedord også.

(28) «Føret holder seg til ut i mars. Solen varmer. Du sitter utendørs på creperiet og nyter det hele.» SA03BrAr02.2526

(29) «Etter_at de har fått seg en bolle med rykende varm suppe i et tenteri hører Oluf faren spørre seg for, ...» SK01LaBr03.1915

Eteri er en avledning som ser ut som den passer inn her, men som allikevel ikke gjør det. Om man bare hører *eteri*, høres det ut som et sted der man spiser. Men dette var et ord jeg bare fant i én spesiell sammensetning i korpuset. Dette var *menneskeeteri*. Det er altså snakk om handlingen å spise/ete.

(30) «...at det ikke finnes øyenvitneskildringer av menneskeeteri.» SA09SNL01.75475

6.2.2 Organisasjon

Betydningen i denne kategorien har en veldig beslektet betydning til de andre betydningene som er nevnt over. Avledningene jeg mener holder til under denne betydningskategorien reflekterer en virksomhet som har med basen å gjøre, men de beskriver noe større enn en bedrift eller en butikk. Med dette mener jeg en organisasjon som har med basen å gjøre. Eksempler her er *kansleri*, *skoleri* og *slaveri*.

Skoleri (base: *skole*, S-eri) er nok den minst tydelige her, da det nok er den nyeste orddanningen. Det er her ikke snakk om en oppførsel, men er brukt til å beskrive skolen som sin helhet med både elever og lærere. Teksten fra korpuset er:

(31) «Av de andre lærerne. Av visse elever i klassen. Av hele skoleriet.»
SK01LiMa01.3848

Slaveri (base: *slave*, S-eri) kan være det å holde slaver, eller tilstanden å være en slave. Men det kan også være den mer større 'organisasjonen' som er slaveholdet.

(32) «Men helt siden 1820 hadde slaveriet vært det splittende og tilsynelatende uløselige problemet mellom Nord- og Sørstatene i USA.» SA00LaJo01.235

Kansleri (base: *kansler*, S-i) er nok den større organisasjonen en kansler trenger, som administrasjon og makten hans.

(33) «... nærmere underretning om forhandlingenes vanskelighetene berømmet han den sachsiske deligasjon med kurfyrst Johan og hans kansleri selv for det som var oppnådd ...» SA09Wiki01.112224⁶

⁶ Jeg har ikke skrevet feil av. Det er slik det står skrevet i korpuset.

6.2.3 Yrke

Her beskriver man åpenbart et yrke som har med basen å gjøre, men disse 'yrkene' er for det meste forskjellige typer av mer eller mindre kriminelle handlinger. F.eks. er *tiggeri* (base: *tigge*, V-eri) «yrket» der man tigger, *røveri* (base: *røve*, V-eri) er «yrket» der man røver osv. Men som man kanskje kan se ut fra *røveri*, kan en del av disse også bli brukt til å beskrive oppførsel som har med basen å gjøre.

(34) «... «når han har måtte leve av tiggeri, eller ved «lån' som vi kaller det oppe hos oss».» SA03ReTo01.6694

(35) «De slo seg på røveri, og angrep spanske nybyggerbosetninger så_vel_som andre indianske folk i området.» SA09SNL01.53303

6.2.4 Sted

Det er ikke mange medlemmer av denne gruppen. De to som tydeligst hører hjemme i denne gruppen er *fogderi* (base: *fogd*, S-eri) og *skafferi* (base: *skaffe*, V-eri). De beskriver begge et sted. *Skafferi* beskriver et sted hvor et skips befal spiser, mens et *fogderi* er en fogds embetsdistrikt. Dette er begge avledninger som ikke har en gjennomsliktig betydning. De høres begge ut som de er oppførsler, men beskriver begge steder. Det kan hende at *skafferi* har en sammenheng med *spiseri*, da basen *skaffe* er en eldre form av 'å spise til sjøs'. Men dette er ikke sikkert da *spiseri* ser ut som det er et nyere ord (eksempelet fra NAOB er fra 2000 og det eldste eksempelet i korpuset var fra 1996) og det er ikke sikkert at de som dannet *spiseri* tenkte på *skafferi*.

(36) «... var et av de største lenene i Norge. Rundt 1630 var lenet inndelt i ti fogderier. I hvert fogderi var fogden lensherrens forlengede arm.» SA05JoMa01.725

(37) «De kravlende kakerlakkene i skafferiet.» SK01HaEs03.1018

6.2.5 Arbeid

Dette er en veldig liten gruppe, da det bare er *hoveri* (base: *hov*, S-eri) som klart kan plasseres her. Avledningen er ikke plassert under yrke, da det refererer til pliktarbeidet til en leilending. Semantisk er det litt vanskelig å si hva avledningssuffikset tilfører i dette tilfellet, da det trolig

er dannet med danske *hov* (herregård) og refererer til arbeidet man måtte gjøre i den forbindelse.

(38) «Ved siden av dette hadde de også plikt til å arbeide på hovedgården, såkalt hoveri, og de var bundet til godseierens gjennom stavnsbånd, ...» SA02AIKa02.6612

Slaveri (base: *slave*, S-eri) kan også passe inn her, da en av betydningene man kan finne i ordbøkene er «hardt, ensformig arbeid». Denne avledningen understreker egentlig hvor mye og varierende informasjon avledningssuffikset gir, da man kan ha flere forskjellige betydninger, selv om noen av dem ikke er like mye brukt. *Slavearbeid* er nok mer brukt for å betegne «hardt, ensformig arbeid».

6.2.6 -makeri

En av de gruppene som ble sett nærmere på i den morfologiske analysen var de som endte på *-makeri*. Dette ser ut til å være en gruppe som har de samme betydningene som andre *eri*-avledninger, men de har sitt eget morfologisk mønster.

Man kan dele disse ordene inn i tre betydninger. Det er en sterk sammenheng mellom de to første. Dette er betydninger som har med virksomheter å gjøre. Dette er gjerne de eldre avledningene med *-makeri*, men man kan se dem i nyere orddannelser også. Uansett om de er eldre eller nyere får man to betydninger i de fleste tilfellene. Disse er begge nøytralt ladd i de aller fleste tilfellene.

Den første er virksomheter som er verkstedet eller en fabrikk der et arbeid utføres, f.eks. en skomaker jobber i skomakeriet (base: *skomaker*, S-i). Den andre er virksomheter som er selve yrket, f.eks. en urmaker jobber med urmakeri (base: *urmakeri*, S-i).

(39) «Av dem som jobbet på verftet, drev noen i seilmakeriet, andre på reperbanen, men de fleste spant, vevde og sydde klær for ...» SA02AIKa02.3727

(40) «Etter ca. 1150 avtok skomakeriet, og finsmedarbeidet ble borte fra området.» SA05EnTr01.186

(41) «Hadde du greie på urmakeri eller smykker, sørget laugene for å beskytte seg mot folk de oppfattet som inntrengere ...» SA03SkFr01.1628

Den tredje betydningen man kan få med *-makeri* er oppførsler. Disse avledningene er gjerne negativt ladd og er gjerne nyere danninger, men de trenger ikke være det. I setningene under er det helt tydelig at man anser *kompromissmakeri* (base: *kompromissmaker*, S-i) og *likhetsmakeri* (base: *likhetsmaker*, S-i) som noe negativt. Det er tydelig at det ikke er en oppførsel som man liker å se.

(42) «Men selv for Kjell Magne Bondevik finnes det grenser for diplomati og kompromissmakeri.» SA11UL08216.47

(43) «... på å redde det 'hele' mennesket fra å gå i oppløsning gjennom modernitetens fragmentering og likhetsmakeri.» SA11BoTo01.105

6.3 Andre betydninger

Det er noen avledninger som ikke er en virksomhet eller oppførsel. En del av disse er låneord, men ikke alle. Et eksempel på et låneord er *maleri* (base: *male*, V-eri), som vi har fra tysk *Malerei*. I denne betydningsgruppen finner man også en del mindre gjennomsiktige avledninger, i den forstand at man ikke lett kan se hvordan de har blitt dannet.

Småtteri (base: *smått* (*små*), X-eri) og *godteri* (base: *godt* (*god*), X-eri) er nok blitt dannet på lignende måte. Dvs. at de begge er entall + intetkjønnsformen av et adjektiv + *-eri*.

(44) «Det var ikke småtteri han skulle svare for.» SA02StoN01.2346

(45) «Når man jobber med godteri hele dagen som meg, må man ha selvkontroll, sier Olsen ...» AV03Un0501.417

Forholdsmessig finner man flest av disse betydningene fra X-eri, men det er en håndfull av dem i de fleste kategoriene (S-eri (*baptisteri*), V-eri (*hekleri*), X-eri (*godteri*), S-i (*kineseri*) og V-i (*broderi*)).

6.3.1 Gjenstander og ting

Hekleri (base: *hekle*, V-eri) høres ut som at man holder på med hekling. Men det eksempelet jeg fant i korpuset, var det helt klart en eller flere gjenstander som var heklet. Altså en ting og ikke en virksomhet eller oppførsel.

(46) «Hun var iført en hatt med blomster, plastfrukter og hvite heklerier festet til bremmen, ...» SK01OvTE01.3510

Andre ord som passer her er *drodleri*, *krongleri* og *lapperi*. Man vil i utgangspunktet tro dette er ord for handlinger eller oppførsler, men de viser til ting. *Drodleri* (base: *drodle*, V-eri) er tegninger og ikke det å tegne dem. *Lapperi* (base: *lappe*, V-eri) er gjenstander laget med lapper og ikke handlingen å lage ting med lapper. Og *krongleri* (base: *krongle*, V-eri) er en ting som er kronglete og ikke det å gjøre noe kronglete. *Kineseri* (base: *kinser*, S-i) hører også sammen med disse, da dette er ting fra Kina.

(47) «... president Reagan hadde signert sine lett ukonsentrerte drodlerier, krusedullene han hadde tegnet mens han mer eller mindre oppmerksomhet lyttet til den norske ...» SA00LaJo01.8150

(48) «... glir gjennom vannet, rent og friksjonsfritt, som om det ikke finnes rot og kronglerier, bare den ene ubrutte, glidende bevegelsen.» SK01NiTo04.3525

(49) «Et slikt arbeidsmiljø virket inspirerende, og det var ikke småting og lapperier jentene i en klasse kunne ta med seg hjem etter endt kurs, ...» SA02HoOr01.4618

(50) «..., er rikt dekorert med lakkarbeider og andre «kineserier».» SA09SNL01.78709

Betydningen til *hekleri* og *kineseri* vil trolig forandre seg om de blir brukt mer. Jeg hadde bare ett tilfelle av *hekleri* i korpussøket og bare fem av *kineseri*. Om man kommer til å bruke dem igjen vil det ikke være etter eksempel, men som «nydanninger». Og om dette skjer vil man sannsynligvis snakke om handlinger og ikke ting.

Ord som *slikkeri* (base: *slikke*, V-eri) er nok mer eller mindre et synonym for *godteri*. De har vel egentlig bare en nyanseforskjell. Det beskriver former for søtsaker. *Klisseri* (base: *kliss*, S-eri) derimot ligner på *slikkeri*, men kan beskrive mer generelle klissete ting og ikke nødvendigvis noen form for søtsaker.

(51) «De fleste har vel opplevd barn i gebursdagsselskap etter inntak av diverse kaker og slikkerier.» SA01HeSo01.3405

(52) «Fingrene mine sklir opp i nakken hennes, glipper over skulderbladene av alt klisseriet.» SK01ErEr01.2551

6.3.2 Et par rare danninger

Den første avledningen her er *fyrverkeri*. Dette er enda et ord vi har fra tysk, men i motsetning til andre ord som *maleri*, er det ikke tatt direkte inn i språket. Det ser ut som om det er dannet ved å legge *-eri* til det tyske ordet (*Feuerwerk*), uten at det ser ut som om avledningssuffikset har lagt til noen ny informasjon. NAOB (under *fyrverkeri*) mener det er dannet med det foreldede *fyrverk* + *-eri*. Hvorfor dette har skjedd er vanskelig å si. Det kan være så enkelt som at det hørtes bedre ut i norsk da suffikset ble lagt til.

(53) «Men det vakreste av alt, det var å stå på Skansen og se fyrverkeriet over Bergen.» AV02BT950504108.20

En av de rarer avledningene jeg fant i korpuset er *mørkeri*. Dette er et eksempel på en av de kreative, men i grunnen poengløse måtene man kan lage nye ord på. Dette er et ord som blir blokkert av ordet det er dannet for å erstatte, og det er fullstendig poetisk og laget for effekt. Ut fra setningen jeg fant i korpuset, er *mørkeri* en mer poetisk måte å skrive *mørket* på. Man kan bytte de ut uten å forandre betydningen av setningen.

(54) «... å komme syklende fra selveste Hamar Katedralskole i mørkeriet en høstkveld, var i seg selv suspekt.» SK04SvKa01.2689

6.4 Oppsummering

Når det kommer til betydningen til avledningssuffikset *-eri*, kan man ikke legge en spesiell betydning til en enkel basetype. Det har lite å si om basen er et substantiv eller verb, om man legger til hele avledningssuffikset *-eri* eller bare *-i*. Dette gjorde at jeg ikke kunne kategorisere dem etter de morfologiske mønstrene. Det var tilfelle at enkelte grupper hadde flere tilfeller fra en betydningskategori enn andre. Men alle betydningskategoriene (hovedkategoriene) hadde mist ett eksempel i fire av de fem morfologiske mønstrene: S-eri, V-eri, S-i og V-i. Det var bare X-eri som ikke hadde noen avledninger som betegnet virksomheter. Men ellers fant jeg altså avledninger som viste til virksomheter, oppførsler og gjenstander i alle de andre betydningskategoriene.

Det var bare i ett tilfelle at jeg bare fant én av betydningstypene. Dette var de avledningene som tilhørte underkategorien *-gjengeri*. Disse viste til oppførsler og er omtalt i 5.4.1.2 (morfologisk) og 6.1.1 (semantisk). Da dette var tilfellet, kunne man tro at *-makeri* ville være lignende, men denne viste til både virksomheter og oppførsler.

Jeg erfarte da jeg gikk igjennom materialet mitt, at betydningen *-eri* gav basen avhang i mange tilfeller av konteksten. Betydningen kunne forandre seg fra en virksomhet til en oppførsel. Men det er også tilfelle at konteksten kan forandre om avledningen er negativ, nøytral eller positivt ladd. Dette gjelder mest for når man refererer til en oppførsel. Det er sjeldent at avledningen er positivt ladd, men i mange av tilfellene vil konteksten bestemme om avledningen er nøytral eller negativ ladd.

Oppsummerende kan man si at avledningssuffikset *-eri* gir hovedbetydningene:

- Virksomhet som er relatert til basen.
- Oppførsel som er relatert til basen.
- Gjenstand som er relatert til basen.

7. Avsluttende diskusjon

I den morfologiske analysen fant jeg flere forskjellige dannelsesmønstre for avledningssuffikset. Jeg fant fem forskjellige mønstre. De ble delt inn i to hovedgrupperinger etter om man hadde *-eri* hengende på basen eller om det bare var *-i*. Grupperingene var S-eri, V-eri, X-eri, S-i og V-i.

7.1 Stemmer basentypene overens med litteraturen?

Litteraturen jeg diskuterte i kapittel 1.3, mener substantiv og verb er basene som avledningssuffikset *-eri* henger seg på. Flere av dem nevner også adjektiv og fraser. Ut fra min analyse vil jeg si meg enig i dette. Basene er substantiv og verb i de aller fleste tilfellene. 361 av 375 av avledningene jeg fant i søket mitt, hadde enten et substantiv eller et verb som base. Jeg fant også noen få som måtte ha et adjektiv som base, men de var ikke alltid like lett å analysere. Avledninger som *småtteri* og *godteri* har et adjektiv som base, men dette er entall intetkjønnsformen (*små – smått, god – godt*). I tillegg til dette er det et par som verken er verb, substantiv eller adjektiv. Disse har jeg klassifisert som fraser. Det er tre av dem, og er alle dannet med kvantoren *fler-* som forledd i dannelsen (*flerkoneri, flerguderi og flermanneri*).

Det er med andre ord ikke bare enkle baser, men flere sammensatte baser. Dette kan være baser som er sammensetninger, avledninger eller baser.

7.2 Finner jeg de samme avledningsbetydningene?

Litteraturen i kapittel 1.3 hadde to hovedbetydninger for *-eri*. Dette var:

- En (ofte) nedsettende betydning som er en handling, virksomhet, oppførsel eller forhold av en bestemt type eller egenart, eller et resultat av virksomheten/oppførselen.
- Et sted hvor et faglig eller ikke faglig arbeid foregår (verksted, fabrikk og butikker) eller har å gjøre med avl og anlegg som tilhører dette.

Dette stemmer overens med de aller fleste av avledningene. For å gjøre det veldig enkelt kan man dele de fleste inn i enten oppførsler eller virksomheter som har med basen å gjøre. I en del av tilfellene kan avledningen ha begge betydningene. Det vil dermed være sammenhengen

de står i som bestemmer hvilken betydning avledningen får. Dette er gjerne tilfelle i nyere dannelser.

Litteraturen nevner også at avledningene kan ha betydninger som er fellesbetegnelser for en spesiell handling eller ting, nøytrale beskrivelser av aktiviteter (*fiskeri*) og resultat av aktiviteter (*maleri*). Dette dekker de fleste andre betydningene avledningene har, men får ikke helt med seg alle nyansene. 'Resultat av aktivitet' dekker en del av de avledningene jeg har definert som gjenstander. Men det er ikke alle disse 'gjenstandene' som er resultat av en aktivitet. *Broderi* og *maleri* passer godt inn her, men ting som *godteri* passer ikke like godt. Det er ikke et resultat av en aktivitet som kan knyttes til adjektivet *god*. Lignende kan *kåseri* og *flaneri* være gjenstander (skrevne foredrag) eller de kan være framført. De vil i realiteten være resultater av en eller annen form for aktivitet (skrivning eller produksjon av noe), men man kan ikke se dette fra basen.

Litteraturen i kapittel 1.3 knytter gjerne de forskjellige betydningene til ulike basetyper, gjerne avhengig av ordklassen. Men i realiteten har jeg sett at det ikke er en stor forskjell mellom dem. Det kan hende at en av basetyperne gir mer den ene betydningene enn de andre. Men du får gjerne den samme betydningen av en annen basetype. Det hadde vært enkelt om man får en betydning med den type base og en annen betydning med en annen type base. Men det er ikke tilfellet. Betydningen en avledning får avhenger mer av sammenhengen denne står i enn hva basetyperen er. En del av avledningene har bare én betydning. Dette er gjerne tilfellet når det gjelder gjenstander, men som nevnt kan man gjerne få både betydningene 'oppførsel' eller 'virksomhet' avhengig av sammenhengen de står i. Det er med andre ord en grad av polysemi i avledningssuffikset.

Noen av framstillingene som jeg omtalte i kapittel 1.3, nevner at man kan benytte *-eri* som et synonym eller erstatte en avledning med *-ing*. Dette må jeg si meg enig i, da det i flere tilfeller er mulig å definere betydningen med et *-ing*-ord. Men mange av *eri*-avledningene skiller seg fra *-ing*-ord ved at det har en mer negativ ladning. Jeg vil anse det som mer sannsynlig at man beholder *-ing*-ordet og at *-eri*-ordet dermed vil være en mer negativ versjon. Dette er tilfelle i ord som *driking* og *drikkeri*. *Driking* kan være negativt ladd, men *drikkeri* er negativt ladd.

Det er med andre ord konnotasjonen som er forskjellen mellom *-ing*-ordet og *-eri*-ordet. Man finner et lignende mønster med *diktning* og *dikteri*. *Dikteri* er negativt ladd, mens *diktning* er mer nøytralt. Men det er noen tilfeller der man kan tenke seg at *-eri*-ordet har potensiale til å erstatte *-ing*-ordet, men det varierer hvor sannsynlig dette er. Det er noen av avledningene som bare har et *-ing*-ord som definisjon i ordboken. Dette er tilfellet for *flåeri*. Denne avledningen er bare definert med ett ord 'utsuging' (Bokmålsordboka, under *flåeri*).

7.3 Er det mer enn ett suffiks?

I løpet av gjennomgangen av materialet mitt og i analysen i kapittel 5 ble det veldig tydelig at man ikke bare hadde suffikset *-eri*. I mange tilfeller har man bare lagt til et *-i* til basen.

Litteraturen har for det meste ikke skilt mellom disse to dannelsene. Den danske litteraturen (Hansen og Diderichsen) nevner begge *-i* som et suffiks. Av disse to er det nok Hansen sin framstilling som stemmer mest overens med det jeg har funnet. Han bemerker at når basen er et substantiv på *-er* vil avledningssuffikset kun være *-i*. Dette reflekterer det jeg har funnet i materialet. Når basen er et substantiv som slutter på *-er*, er avledningssuffikset *-i*. Men jeg har også funnet noen *-ere*-verb som har et lignende mønster. Det er bare seks av disse, men om man skal analysere dem i norsk, må de ha en base som slutter på *-er* som man legger *-i* til. Jeg fant et syvende *ere*-verb i analysen, men dette har fått *-eri*-suffikset. Dette var *regjereri*.

Regjereri er det eneste unntaket jeg har funnet der man legger *-eri* til en base som slutter på *-er*.

Jeg vil anse det som rimelig å analysere dette som et resultat av haplogi. Man har fått et bortfall av den ene av to stavelser som er likelydende. Noe av grunnen til dette er nok at det å ha begge stavelsene ikke passer i norsk. Om man legger til *-eri* på slutten av basen i disse tilfellene vil det høres feil ut. Man vil ikke si **sorenskrivereri*, **allvitereri*, **ågereri* eller **destilleneri*. Det høres feil ut i norsk. Språkbrukere vil da automatisk droppe den ene *er*-en uten å tenke på det. Jeg har kommet til denne konklusjonen, ikke bare fordi ingen andre har skilt mellom disse avledningene, men fordi betydningsmessig har det ikke noe å si om man legger til *-i* eller *-eri*. De gir de samme betydningene til basen.

Man kan dermed lage en regel som stemmer noe overens med det Hansen fant. Den morfologiske oppbygningen til *-eri*-avledninger er base + *-eri*, med mindre basen slutter på *-er*. Da blir bare *-i* lagt til. Det ene unntaket til denne regelen vil være *regjereri*.

7.3.1 *-makeri* og *-gjengeri*

Det er to gjengangere når det kommer til oppbygningen base + *-i*. Dette er *-makeri* og *-gjengeri*. Disse har jeg behandlet som *i*-avledninger i analysen. Dette er fordi man gjerne har hatt substantiv som ender på *-er* som kan fungere som base. Men det er godt mulig at man burde begynne å behandle dem som egne sammensetningsledd. Dette gjelder spesielt for *-makeri*, da dette har fått sin egen artikkel i NAOB. I denne artikkelen mener de at *-makeri* er en sammensmelting av *-maker* og *-eri*, og betydningen man får er enten en virksomhet eller oppførsel (NAOB, under *-makeri*). Noe lignede vil være tilfelle for *-gjengeri*, men dete har ikke noen egen artikkel i NAOB eller Bokmålsordboka.

Om man vil behandle dem som egne sammensetningsledd eller ikke, må man nok anse dem som en form for *-eri*-avledning.

7.4 Produktivitet

All litteraturen diskutert i kapittel 1.3 omtalte avledningssuffikset som produktivt. Jeg er for så vidt enig i dette. Mengden av hapaxer taler for at dette stemmer. Som jeg nevnte i kapittel 4, var det 37,6% av de 375 avledningene jeg fant i materialet hapaxer. Et tall som kunne vært høyere om jeg ikke hadde tatt med feilskrivninger og sammensetninger.

Selv om jeg mener avledningssuffikset er produktivt, er det ikke alle basetyper som er like produktive. Kategoriene S-eri (82), V-eri (161) og S-eri (112) utgjør majoriteten av avledningene og er produktive. Men V-i (6) og X-eri (14) var ikke like produktive. Disse kategoriene har bare noen få avledninger. Det er mulig å lage nye avledninger med disse basetyper, men det er ikke like sannsynlig at man vil gjøre det. Det er såpass få av dem, og de man har, er til dels leksikaliserte eller lite brukt. Noen av de mest frekvente som *godteri* og *broderi* er nok så leksikaliserte, at man ikke vil oppfatte hvilket mønster de har uten å analysere dem.

-eri er dermed enda et avledningssuffiks som motbeviser Aronoffs 'Unitary Base Hypothesis', da suffikset er produktivt for flere forskjellige basetyper.

Ordbøker

Bokmålsordboka. 2022. UiB/Språkrådet red. Tilgjengelig fra: <https://ordbokene.no/>

Den Danske Ordbog 2022. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Tilgjengelig fra: [Den Danske Ordbog — ordnet.dk](#)

Det Norske Akademis Ordbok. 2022. Det norske akademi for språk og litteratur red. Tilgjengelig fra: <https://naob.no/>

Hellevik, Alf (red.) *Norsk ordbok: ordbok over det norske folkemålet og det nynorske skriftmålet* band 2 (1978), Oslo, Samlaget

Norsk ordbok 2014. Tilgjengelig fra: <http://no2014.uib.no/perl/ordbok/no2014.cgi>

Nynorskordboka. 2022. UiB/Språkrådet red. Tilgjengelig fra: <https://ordbokene.no/>

Litteraturliste

- Booij, Geert (2012). *The Grammar of Words: An Introduction to Linguistic Morphology (third edition)*. New York, Oxford University Press.
- Diderichsen, Paul (1957). *Elementær dansk grammatik* (2. Udgave). København, Gyldendal.
- Enger, Hans-Olav. (2008). Unitary Base Hypothesis og norsk avledningsmorfologi. *Maal og Minne* 2, s. 189-212.
- Enger, H. & Conzett, P. (2016). Morfologi. I Sandøy, Helge & Nesse, Agnete (Red.), *Norsk språkhistorie I: Mønster* (s. 213-315). Oslo, Novus forlag.
- Faarlund, Jan Terje; Lie, Svein & Vannebo, Kjell Ivar (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Fjeld, Ruth Vatvedt, Nøklestad, Anders & Kristin Hagen (2020). [Leksikografisk bokmålskorpus \(LBK\) – bakgrunn og bruk](#). I Johannessen, Janne Bondi & Kristin Hagen (red.) *Leksikografi og korpus. En hyllest til Ruth Vatvedt Fjeld*, Oslo Studies in Language 11(1), 47–59. ISSN 1890-9639 / ISBN 978-82-91398-12-9.
- Geyer, Klaus (2018). Hadetalens ‘grammatik’. *Ny forskning i grammatik*, 25. s. 16-33.
- Hansen, Aage (1967). *Moderne dansk II: Sprogbeskrivelse*. København, Grafisk Forlag.
- Haspelmath, Martin & Sims, Andrea D. (2010). *Understanding Morphology 2nd edition*. New York, Routledge.
- Hovdhaugen, Even (1995). Semantikk. I Endresen, R. T.; Hovdhaugen, E. & Simonsen, H. G. (Red.). *Språkvitenskap: En elementær innføring* (s. 200-210). Oslo, Universitetsforlaget.
- Johannessen, Ole-Jørgen (1997). Ordlaging. I Rønhovd, Jarle, *Norsk morfologi* (s. 136-167). Oslo, Ad notam Gyldendal.
- Jørgensen, Bent (2018). Orddannelse. I Hjorth, Edda (Red.), *Dansk sproghistorie 2: Ord for ord for ord* (s. 269-292). Aarhus, Aarhus Universitetsforlag.
- Leira, Vignleik (1992). *Ordlaging og ordelement i norsk*. Oslo, Samlaget.
- Löbner, Sebastian (2013). *Understanding Semantics (second edition)*. New York, Routledge.

Sveen, Andreas (2000). Semantikk. I Endresen, Rolf T.; Simonsen, Hanne G. & Sveen, Andreas (red.), *Innføring i lingvistik* (2. utgave.) (s. 44-70). Oslo, Universitetsforlaget.

Söderbergh, Ragnhild (1968). *Svensk ordbildning*. Stockholm, Svenska Bokförlaget.

Korpus

Leksikografisk bokmålskorpus (LBK). Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo.

Tilgjengelig fra: [Glossa \(uio.no\)](https://glossa.uio.no)

Vedlegg

S-eri

	Ord	1.PRIOR		2.PRIOR	Antall	Sms.
1	affekteri	affekt	V-i	affektere	1	0
2	apekatteri	apekatt			1	0
3	artisteri	artist			27	2
4	avguderi	avgud			9	0
5	bajaseri	bajas			3	0
6	balanseri	balanse			1	0
7	baptisteri	baptist			5	0
8	berserkeri	berserk	X-eri	berserk	1	0
9	bohmeri	bohem			2	0
10	creperi	crepe			1	0
11	dilettanteri	dilettant			10	0
12	dusteri	dust			5	1
13	epigoneri	epigon			5	1
14	fantasteri	fantast			8	1
15	fanteri	fant	V-eri	fante	62	0
16	fasaneri	fasan			3	0
17	fiskeri	fiske	V-eri	fiske	324	51
18	fogderi	fogd			63	0
19	fylleri	fyll			2	0
20	fyrverkeri	fyrverk			361	28
21	gendarmeri	gendarm			11	2
22	gjøgleri	gjøgl	V-eri, S-i	gjøgle, gjøgler	10	0
23	gråtekoneri	gråtekone			1	0
24	guderi	gud			1	0
25	horekunderi	horekunde			2	0
26	horeri	hor	V-eri	hore	29	0
27	hoveri	hov			7	0
28	humanisteri	humanist			1	0
29	hønseri	høns			64	0
30	infanteri	infant			264	24

31	juleri	jul			1	0
32	juristeri	jurist			5	0
33	jøssingeri	jøssing			1	0
34	jåleri	jåle	V-eri	jåle	57	4
35	kjekkaseri	kjekkass			8	0
36	kjendiseri	kjendis			12	0
37	kjæresteri	kjæreste			10	0
38	klovneri	klovn	V-eri	klovne	14	0
39	kompiseri	kompis			3	0
40	kondomeri	kondom			1	0
41	kukkeri	kukk			1	0
42	lubberi	lubb/lubbe			0	1
43	maskineri	maskin			353	169
44	mørkeri	mørke	V-eri, S-i	mørke, mørker	1	0
45	nerderi	nerd	X-eri	nerd	1	0
46	osteri	ost			1	0
47	parfumeri	parfyme			58	0
48	pedanteri	pedant			22	0
49	pingpongeri	pingpong			1	0
50	pirateri	pirat			3	3
51	potteri	potte			4	0
52	putineri	putin			1	0
53	pyseri	pyse			1	0
54	raskeri	rask			1	0
55	rattfylleri	rattfyll			2	0
56	rivaleri	rival			1	0
57	rødfronteri	rødfront			1	0
58	salteri	salt	V-eri	salte	6	1
59	samrøteri	samrøre	V-eri	samrøre	4	0
60	sceneri	scene			7	1
61	sirkuseri	sirkus			1	0
62	sjarlataneri	sjarlatan			3	0
63	skoleri	skole	V-eri	skole	1	0

64	skrøneri	skrøne	V-eri	skrøne	1	0
65	skuespilleri	skuespill	S-i	skuespiller	21	0
66	skurkeri	skurk			1	0
67	slaveri	slave	S-i	slaver	428	28
68	snobberi	snobb	V-eri	snobbe	51	6
69	snuskeri	snusk	V-eri	snuske	2	0
70	sofisteri	sofist			11	0
71	spioneri	spion	V-i	spionere	3	0
72	spjåkeri	spjåk	V-eri	spjåke	1	0
73	spoleri	spole	S-i	spoler	2	0
74	taktikkeri	taktikk			20	1
75	tannlegeri	tannlege			2	0
76	tastetrykkeri	tastetrykk	V-eri	tast + e + trykke	1	0
77	trelleri	trell	V-eri	trell	1	0
78	truskeri	trusk	V-eri	truske	1	0
79	tungetaleri	tungetale	S-i	tungetaler	1	0
80	turteldueri	turteldue			1	0
81	tyveradderi	tyveradd			1	0
82	tyveri	tyv			1070	42

V-eri

	Ord	1.PRIOR		2.PRIOR		
1	angiveri	angive	S-i	angiver	71	1
2	anmelderi	anmelde	S-i	anmelder	13	4
3	aperi	ape	S-eri	ape	1	0
4	bakeri	bake	S-i	baker	470	25
5	bedrageri	bedrage	S-i	bedrage	363	88
6	bedriveri	bedrive			1	1
7	beileri	beile	S-i	beiler	1	0
8	betleri	betle	S-i	betler	6	0
9	binderi	binde	S-eri	bind	0	21
10	blanderi	blande	S-i	blander	1	4
11	blekeri	bleke	X-eri	blek	2	0
12	blåseri	blåse	S-i	blåser	0	6
13	brenneri	brenne	S-i	brenner	36	19
14	bryderi	bryde			167	0
15	bryggeri	brygge	S-eri	brygg	350	31
16	byggeri	bygge	S-i	bygger	9	95
17	bølleri	bølle	S-eri	bølle	1	0
18	bøteri	bøte	S-i	bøter	0	4
19	dagdrømmeri	dagdrømme	S-i	dagdrømmer	18	0
20	damperi	dampe	S-eri	damp	2	7
21	dikteri	dikte	S-eri	dikt	1	0
22	drikkeri	drikke	S-eri	drikk	1	1
23	drodleri	drodle	S-i	drodle	1	0
24	drømmeri	drømme	S-i	drømmer	47	1
25	drøvtyggeri	drøvtygge	S-i	drøvtygger	1	0
26	dypdykkeri	dypdykke	S-eri, S-i	dypdykk, dypdykker	1	0
27	dømmeri	dømme	S-eri	dømme	0	1
28	eteri	ete	S-i	eter	0	2
29	farger	farge	S-eri	farge	29	2

30	fjolleri	fjolle			14	1
31	fletteri	flette	S-eri	flette	1	0
32	flytteri	flytte	S-i	flytter	0	1
33	flørteri	flørte	S-i	flørter	1	0
34	flåeri	flå	S-i	flåer	1	0
35	flåseri	flåse	S-eri	flås	4	0
36	fniseri	fnise	S-eri	fnis	1	0
37	fomleri	fomle			0	1
38	forbrukeri	forbruke	S-i	forbruker	2	0
39	forbryteri	forbryte	S-i	forbryter	1	0
40	forfatteri	forfatte	S-i	forfatter	2	0
41	forleggeri	forlegge	S-i	forlegger	33	8
42	fortelleri	fortelle	S-i	forteller	1	0
43	frieri	fri	S-i	frier	124	36
44	fryseri	fryse	S-i	fryser	34	4
45	fråtseri	fråtse	S-i	fråtser	21	0
46	føleri	føle			62	0
47	garneri	garne	S-eri	garn	1	0
48	garveri	garve	S-i	garver	52	1
49	griseri	grise	S-eri	gris	86	1
50	grubleri	gruble	S-i	grubler	86	2
51	Ggrøsseri	grøsse	S-i	grøsser	1	0
52	hekleri	hekle			1	0
53	hekseri	hekse	S-eri	heks	50	0
54	heleri	hele	S-i	heler	143	9
55	hisseri	hisse	S-i	hisser	0	1
56	hoggeri	hogge	S-eri, S-i	hogg, hogger	2	106
57	hosteri	hoste			1	0
58	hykleri	hykle	S-i	hykler	171	1
59	høvleri	høvle	S-eri	høvler	43	1
60	håndsetteri	håndsette			1	0
61	jageri	jage	S-i	jager	0	2
62	kikkeri	kikke	S-i	kikker	1	0

63	kjekleri	kjekle			1	0
64	klammeri	klamme	S-i	klammer	62	0
65	klatteri	klatte	S-eri	klatt	1	0
66	klekkeri	klekke			16	6
67	klisseri	klisse	S-eri	kliss	2	0
68	knirkeri	knirke	S-eri	knirk	0	1
69	knuseri	knuse	S-i	knuser	1	1
70	kobleri	koble	S-i	kobler	4	0
71	kokeri	koke	S-i	koker	14	19
72	konebytteri	konebytte			1	0
73	krongleri	krongle	S-eri	krongle	2	0
74	kryperi	krype	S-eri, S-i	kryp, kryper	1	0
75	kødderi	kødde	S-eri	kødd	1	1
76	lapperi	lappe	S-eri	lapp	2	0
77	lefleri	lefle			1	0
78	lureri	lure	X-eri	lur	123	2
79	lurveri	lurve	S-eri	lurv	1	0
80	Luskeri	luske			2	0
81	læreri	lære	S-i	lærer	1	0
82	maleri	male	S-i	maler	3585	942
83	modneri	modne			0	1
84	myrderi	myrde			26	9
85	narrer	narre	S-eri	narr	8	0
86	naskeri	naske	S-eri	nask	25	0
87	oppfinneri	oppfinne	S-i	oppfinner	0	1
88	oppvigleri	oppvige	S-i	oppvigler	24	0
89	oversetteri	oversette	S-i	oversetter	1	0
90	oversitteri	oversitte	S-i	oversitter	1	0
91	pakkeri	pakke	S-i	pakker	7	8
92	plageri	plage	S-i	plager	1	76
93	praleri	prale	S-i	praler	2	0
94	presseri	presse	S-i	presser	0	3
95	pusleri	pusle			6	1

96	putleri	putle			1	1
97	rableri	rable			1	0
98	raseri	rase			1702	14
99	regjereri	regjere			0	3
100	renseri	rense	S-i	renser	83	7
101	rimeri	rime	S-eri	rimer	1	0
102	robbereri	robbe			2	2
103	rugeri	ruge	S-i	ruger	1	0
104	røveri	røve	S-i	røver	17	43
105	røykeri	røyke	S-eri, S-i	røyk, røyker	28	4
106	safteri	saft	S-eri	saft	1	0
107	setteri	sette			4	0
108	sjuskeri	sjuske	S-eri	sjusk	2	0
109	skafferi	skaffe	S-i	skaffer	2	0
110	skaperi	skape			1	0
111	skilderi	skildre			29	1
112	skjelleri	skjelle			1	0
113	skjenderi	skjende	S-i	skjender	1	0
114	skjenneri	skjenne	S-eri	skjenn	1	0
115	skjelveri	skjelve	S-eri	skjelv	1	0
116	skrelleri	skrelle	S-i	skreller	0	1
117	skremmeri	skremme			0	1
118	skribleri	skrible	S-i	skribler	66	5
119	skriveri	skrive	S-eri, S-i	skriv, skriver	123	32
120	skumleri	skumle	S-i	skumler	3	0
121	skyveri	skyve	S-eri, S-i	skyv, skyver	0	1
122	sladreri	sladre	S-i	sladrer	1	0
123	slafseri	slafse	S-eri	slafs	1	0
124	slakteri	slakte	S-eri, S-i	slakt, slakter	270	21
125	slikkeri	slikke	S-eri, S-i	slikk, slikkeri	34	4
126	sliperi	slipe	S-eri, S-i	slip, sliper	8	22
127	sløseri	sløse	S-i	sløser	61	10
128	smelteri	smelte	S-eri	smelte	3	0

129	smugleri	smugle	S-i	smugler	2	0
130	smørieri	smøre	S-i	smører	26	0
131	snerperi	snerpe			1	0
132	snikeri	snike	S-eri, S-i	snik, sniker	1	0
133	snirkleri	snirkle			1	0
134	snobereri	snober			1	0
135	snyteri	snyte	S-i	snyter	1	16
136	spinneri	spinne	S-eri, S-i	spinn, spinner	37	39
137	spiseri	spise	S-i	Spiser	7	0
138	spøkeri	spøke	S-eri	spøk	10	1
139	strebereri	strebe	S-i	streber	1	0
140	strykeri	stryke	S-i	stryker	6	0
141	støperi	støpe	S-eri, S-i	støp, støper	141	72
142	surmuleri	surmule	S-eri	surmule	1	0
143	svermeri	sverme	S-i	svermer	82	16
144	svindleri	svindle	S-i	svindler	1	0
145	svineri	svine	S-eri	svin	135	5
146	taleri	tale	S-eri	tale	1	0
147	tapperi	tappe	S-eri, S-i	tapp, tapper	8	1
148	tiggeri	tigge	S-i	tigger	5	0
149	tilsvineri	tilsvine			1	0
150	trekkeri	trekke	S-eri, S-i	trekk, trekker	0	5
151	trolleri	trolle	S-eri	troll	2	0
152	trykkeri	trykke	S-eri, S-i	trykk, trykker	269	46
153	trylleri	trylle			14	1
154	tuskeri	tuske	S-eri	tusk	1	0
155	tørkeri	tørke	S-eri, S-i	tørk, tørker	1	2
156	utgyteri	utgyte			1	0
157	vaskeri	vaske	S-eri, S-i	vask, vasker	115	41
158	veveri	veve	S-eri	vev	55	8
159	vikleri	vikle	S-i	vikler	1	0
160	vinneri	vinne	S-i	vinner	1	0
161	ysteri	yste	S-i	yster	20	2

X-eri

	Ord	1.PRIOR		2.PRIOR	Antall	Sms.
1	bigotteri	bigott			8	0
2	fisfineri	fis(e)fin			1	0
3	flerguderi	fler- + gud			8	0
4	flerkoneri	fler- + kone			32	0
5	flermanneri	fler- + mann			2	0
6	galanteri	galant			20	0
7	godteri	god (godt)			481	23
8	groteskeri	grotesk	S-eri	grotesk	5	0
9	koketteri	kokett			31	1
10	lekkeri	lekker			12	0
11	pikanteri	pikant			8	1
12	sleiperi	sleip	S-eri	sleip	1	0
13	småtteri	små (smått)			201	1
14	virtuoseri	virtuos	S-eri	virtuos	5	0

S-i

	Ord	1.PRIOR		2.PRIOR	Antall	Sms.
1	allviteri	allviter			1	0
2	angstbiteri	angstbiter			1	0
3	anstaltmakeri	anstaltmaker			5	0
4	bergenseri	bergenser			1	0
5	berserkgjengeri	berserkgjenger	X- i	berserk + gjenger	1	0
6	bestselgeri	bestselger			2	0
7	billighetsmakeri	billighetsmaker	X- i	billighet + s + maker	1	0
8	bløffmakeri	bløffmaker	X- i	bløff + - maker	2	0
9	bokholderi	bokholder			49	3
10	bondefangeri	bondefanger	V- eri	bondefang e	8	0
11	dagdriveri	dagdriver			5	0
12	effektmakeri	effektmaker	X- i	effekt + - maker	13	0
13	falskneri	falskner			34	2
14	fasademakeri	fasademaker	X- i	fasade + - maker	2	0
15	feinschmeckeri	feinschmecker			2	0
16	filibusteri	filibuster	V- i	filibustere	2	0
17	filisteri	filister			2	0
18	flisespikkeri	flisespikker			39	0
19	flottenfeieri	flottenfeier			2	0
20	formynderi	formynder	V- eri	formynde	22	89
21	forræderi	forræder			325	131
22	fraksjonsmakeri	fraksjonsmaker	X- i	fraksjon + s + -maker	2	0

23	frasemakeri	frasemaker	X- i	frase + - maker	2	0
24	fribyggeri	fribygger			1	0
25	frimureri	frimurer			31	0
26	fritenkeri	fritenker			6	0
27	gartneri	gartner			171	9
28	gjengangeri	gjenganger			1	0
29	gjestgiveri	gjestgiver			116	0
30	grinebiteri	grinebiter			1	0
31	grünwalderi	grünwalder			1	0
32	gullmakeri	gullmaker	X- i	gull + - maker	1	0
33	hemmelighetskremmeri	hemmelighetskremmer	X- i	hemmeligh et + s + kremmer	85	0
34	hollenderi	hollender			3	0
35	husholderi	husholder	V- eri	husholde	1	0
36	hårkløveri	hårkløver			2	0
37	illusjonsmakeri	illusjonsmaker	X- i	illusjon + s + -maker	7	0
38	intrigemakeri	intrigemaker	X- i	intrige + - maker	15	0
39	kammakeri	kammaker	X- i	kam + - maker	3	0
40	kansleri	kansler			1	0
41	kaperi	kaper			1	0
42	keisermakeri	keisermaker	X- i	keiser + - maker	1	0
43	kineseri	kineser			5	0
44	kjetteri	kjetter			90	1
45	klokkegjengeri	klokkegjenger	X- i	klokke + gjenger	1	0

46	klokkemakeri	klokkemaker	X- i	klokke + - maker	1	0
47	kompromissmakeri	kompromissmaker	X- i	kompromi ss + - maker	1	0
48	krybbebiteri	krybbebiter	X- eri	krybbe + bite	1	0
49	kunstneri	kunstner			1	0
50	kurmakeri	kurmaker	X- i	kur + - maker	2	0
51	kurvmakeri	kurvmaker	X- i	kurv + - maker	2	0
52	kvakksalveri	kvakksalver			32	0
53	landhandleri	landhandler	V- eri	land + handle	27	0
54	libertineri	libertiner			1	0
55	likhetsmakeri	likhetsmaker	X- i	likhet + s + -maker	1	0
56	lovtrekkeri	lovtrekker	V- eri	lov + trekke	1	0
57	lurendreieri	lurendreier			3	0
58	lystløgneri	lystløgner			1	0
59	løsgjengeri	løsgjenger	X- i	løs + gjenger	18	0
60	marketenteri	marketenter			6	0
61	medløperi	medløper			2	0
62	natteløperi	natteløper			1	0
63	nybegynneri	nybegynner	V- eri	ny + begynne	1	0
64	omstreiferi	omstreifer	V- eri	streife om	1	0
65	ordgyteri	ordgyter	V- eri	ord + gyte	15	0

66	ordkløveri	ordkløver	V- eri	ord + kløve	19	0
67	ordkremmeri	ordkremmer	X- i	ord + kremmer	1	0
68	ostemakeri	ostemaker	X- i	ost + e + - maker	1	0
69	overløperi	overløper	V- eri	overløpe	2	0
70	papirmakeri	papirmaker	X- i	papir + - maker	1	0
71	paradoksmakeri	paradoksmaker	X- i	paradoks + -maker	1	0
72	paragrafrytteri	paragrafrytter			2	0
73	poståpneri	poståpner	V- eri	poståpne	21	0
74	pottemakeri	pottemaker	X- i	potte + - maker	17	0
75	prinsipprytteri	prinsipprytter			4	0
76	prosjektmakeri	prosjektmaker	X- i	prosjekt + -maker	2	0
77	psalteri	psalter			1	0
78	pølsemakeri	pølsemaker	X- i	pølse + - maker	31	0
79	rederi	reder			886	195
80	regelrytteri	regelrytter			3	0
81	repslageri	repslager			1	0
82	ryktemakeri	ryktemaker	X- i	rykte + - maker	3	0
83	rytteri	rytter			79	10
84	rågjengeri	rågjenger	X- i	rå + gjenger	1	0
85	salmakeri	salmaker	X- i	sal + - maker	4	0

86	seilmakeri	seilmaker	X- i	seil + - maker	1	0
87	selvpineri	selvpiner	V- eri	selv + pine	2	0
88	sensasjonsmakeri	sensasjonsmaker	X- i	sensasjon + s + - maker	2	0
89	sigarmakeri	sigarmaker	X- i	sigar + - maker	1	0
	sjørøveri	sjørøver			32	0
90	skiløperi	skiløper	X- i	ski + løper	1	0
91	skimakeri	skimaker	X- i	ski + - maker	1	0
92	skjønneri	skjønner	V- eri	skjønne	0	1
93	skomakeri	skomaker	X- i	sko + - maker	2	0
94	skredderi	skredder			2	1
95	skytteri	skytter	S- eri	skytte	1	4
96	snekkeri	snekker			5	2
97	sorenskriveri	sorenskriver			8	0
98	spilloppmakeri	spilloppmaker	X- i	spillopp + -maker	4	0
99	steinalderi	steinalder			1	0
100	streikebryteri	streikebryter	X- i	streik + e + bryter	20	0
101	søvnngjengeri	søvnngjenger	X- i	søvn + gjenger	9	0
102	Tallkløyveri	tallkløyver			3	0
103	taskenspilleri	taskenspiller			6	0

104	urmakeri	urmaker	X- i	ur + - maker	2	0
105	uteliggeri	uteligger			1	0
106	vanegjengeri	vanegjenger	X- i	vane + gjenger	5	0
107	vantmakeri	vantmaker	X- i	vant + - maker	1	0
108	versemakeri	versemaker	X- i	vers + e + -maker	2	0
109	vognmakeri	vognmaker	X- i	vogn + - maker	1	0
110	værmakeri	værmaker	X- i	vær + - maker	1	0
111	øyentjeneri	øyentjener			3	0
112	ågeri	åger			1	0

V-i

	Ord	1.PRIOR		2.PRIOR	Antall	Sms.
1	broderi	brodere			216	48
2	destilleri	destillere			53	9
3	flaneri	flanere	V-eri	flane	2	0
4	kåseri	kåsere			77	10
5	raffineri	raffinere			89	180
6	trakasseri	trakassere			9	0

Sammendrag

«*Bakeri, hykleri, broderi* - En korpusstudie av avledete substantiv på *-eri*» av Kjersti

Evysdatter Helle

Denne masteroppgaven tar for seg hvordan man bruker avledningssuffikset *-eri* til å danne avledninger i norsk, i tillegg til hvilken betydning dette suffikset tilfører basen. Dette er et interessant avledningssuffiks å undersøke, da det har flere forskjellige betydningstyper og det ikke er klart om det er snakk om ett eller to avledningssuffiks. Det er nemlig mange avledninger som har betydningene og den generelle formen til *-eri*-avledninger, men som har baser som slutter på *-er* hvor man dermed bare legger til *-i*.

Hovedspørsmålene i oppgaven er:

1. Hvilke basetyper har *eri*-avledninger?
2. Er suffikset *-i* en del av avledningssuffikset *-eri*, eller er det et eget avledningssuffiks?
3. Hvilken betydning legger avledningssuffikset til basen?
4. Er avledningssuffikset produktivt?

Analysen blir gjort med materiale fra Leksikografisk bokmålskorpus. Etter sortering gav søket 375 avledninger med *-eri*. Denne sorteringen tok vekk de avledningene som ikke hadde en base i norsk, egennavn, avledninger som ikke er intetkjønnsst substantiv, og feilskrivninger som ikke er avledninger med *-eri*. Sammensetninger der etterleddet er en relevant avledning, og feilskrivninger av relevante avledninger ble lagt til antallet av denne avledningen.

Analysen er delt inn i to deler: en morfologisk og en semantisk analyse. Den morfologiske analysen ser på hvilke basetyper avledninger med suffikset *-eri* har. Da det ikke alltid er entydig hvilken basetype avledningene har, diskuteres også de alternative basetyperne. I flere tilfeller er det flere forskjellige basetyper som er mulige i større og mindre grad.

Den semantiske analysen ser på betydningene avledningssuffikset legger til basene, og om man har forskjellige betydninger avhengig av den morfologiske basetyperne.

Hvorvidt avledningssuffikset er produktivt, er ikke en stor del av oppgaven, men blir behandlet kort i det avsluttende kapittelet.

Hovedfunnet til den morfologiske analysen er at man har fem morfologiske kategorier. De morfologiske kategoriene er S-eri, V-eri, X-eri, S-i og V-i.

S-eri: basen et substantiv med suffikset *-eri*. F.eks. *dusteri* (base: *dust*)

V-eri: basen er et verb med suffikset *-eri*. F.eks. *bakeri* (base: *bake*)

X-eri: basen er et adjektiv eller en frase med suffikset *-eri*. F.eks. *galanteri* (base: *galant*)

S-i: basen er et substantiv med suffikset *-i*. F.eks. *gartneri* (base: *gartner*)

V-i: basen er et verb med suffikset *-i*. F.eks. *broderi* (base: *brodere*)

Semantisk gir avledningssuffikset to hovedkategorier. Dette er ‘virksomheter’ (*bakeri*) og ‘oppførsler’ (*flørteri*). Men det er også noen som betegner ‘gjenstander’ (*maleri*). Det er heller ingen spesiell betydningskategori som knyttet seg til noen av de fem morfologiske kategoriene, da man kunne finne dem alle i de fleste kategoriene. Unntaket er X-eri, da denne kategorien ikke har en avledning som betegner en virksomhet.

Med hensyn til produktivitet ble det konkludert med at avledningssuffikset er produktivt, men de morfologiske kategoriene X-eri og V-i er ikke produktive mønstre.

Summary

«*Bakeri, hykleri, broderi* – A corpus-based study of derived nouns with *-eri*» written by Kjersti Evysdatter Helle

This thesis is about how words are derived with the derivational suffix *-eri* in Norwegian. It also looks at the meaning that the suffix adds to the base. The suffix is interesting to analyse because it has many different meanings, and it is not clear if there is one or two derivational suffixes. One reason for this is that some of the derived words have the same meaning and form as ones that are clearly derived with the suffix *-eri*, but whose base ends in *-er* so that only *-i* is added to the base.

The main questions in the thesis are:

1. What type of bases do derivations with *-eri* have?
2. Is the suffix *-i* a part of the derivational suffix *-eri*, or is it its own derivational suffix?
3. What meaning does the derivational suffix give to the base?
4. Is the derivational suffix productive?

The analysis was done with material from the corpus Leksigrafisk bokmålskorpus (Lexicographic Corpus of Norwegian Bokmål). The corpus yielded 375 derivations with the suffix *-eri* after sorting. Words that were removed through the sorting were the derivations that did not have a base in Norwegian, names, derivations that were not neuter nouns and words that were misspelt or were not derivations. Compounds that were compounded with a relevant derivation and wrongly written derivations, were added to the number of this derivation.

The analysis is divided into two parts: a morphological and a semantic analysis. The morphological analysis looks at what types of bases derivations with the suffix *-eri* have. It is not always clear what type of base the derivations have. As a result of this a large part of the analysis looks at the alternative bases. A lot of the derivations have more than one possible base that are more or less likely.

The semantic analysis looks at the derivational meaning that the suffix gives to the base, and whether the different meanings are related to the different types of bases.

Whether the derivational suffix is productive or not is a minor question in the thesis but is discussed briefly in the last chapter.

The conclusion of the thesis is that the derivational suffix has five different types of bases. These are divided into five different types of morphological categories. These are S-eri, V-eri, X-eri, S-i and V-i.

S-eri: the base is a noun with the suffix *-eri*. E.g. *dusteri* ('acting like a fool'), base: *dust* ('fool').

V-eri: the base is a verb with the suffix *-eri*. E.g. *bakeri* ('bakery'), base: *bake* ('bake').

X-eri: the base is an adjective or a phrase with the suffix *-eri*. E.g. *galanteri* ('gallantry'/'chivalry'), base: *galant* ('gallant'/'chivalrous').

S-i: the base is a noun with the suffix *-i*. E.g. *gartneri* ('market garden'), base: *gartner* ('gardner').

V-i: the base is a verb with the suffix *-i*. E.g. *broderi* ('embroidery'), base: *brodere* ('embroider').

The semantic analysis found that the derivational suffix has two main meanings. These are a kind of business or part of a business (*bakeri* – 'bakery'), and a kind of behaviour (*flørteri* – 'flirting'). A small number of derivations denote objects (*maleri* – 'painting'). It is possible to find all the different meanings in most of the morphological categories. The only exception is that none of the derivations in X-eri denotes a business. In all the other categories it is possible to find all three meanings.

As for productivity, the thesis concludes that the derivational suffix is productive for the most part, but that the morphological categories X-eri and V-i are not productive.